СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CXII П'ЯТНИЦЯ, 11 ЛИСТОПАДА 2005 РОКУ ЧИСЛО 45 VOL. CXII FRIDAY, NOVEMBER 11, 2005 No. 45

Головна тема обговорення: СОТ

ВАШІНҐТОН. – Вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ) був однією з головних тем обговорення під час візити прем'єр-міністра України Юрія Єханурова до США на початку листопада. Хоча двостороння угода про доступ до ринків товарів та послуг, яка є необхідною для вступу України в СОТ, не була підписана, сторони досягли певного прогресу під час переговорів і продовжують працювати над угодою – з надією підписати її до зустрічі керівників держав-членів СОТ у грудні ц. р. в Гонгконґу. На підтримку заяв прем'єр-міністра про те, що Україна розуміє, що вона несе певну відповідальність щодо вирішення проблем, які уповільнюють її вступ в СОТ, і що Уряд України продовжить активно працювати у цьому напрямку, 2 листопада Верховна Рада України прийняла ще два закони з пакету, що реґулює зовнішню торгівлю України, і які мають безпосередній стосунок до її вступу в СОТ. Решта 14 законодавчих актів, які ще потрібно прийняти, розглядає парлямент у цей час.

Переговори з Департаментом торгівлі США щодо отримання Україною статусу країни з ринковою економікою також просуваються динамічно. Згідно з попередніми інформаціями, вони можуть закінчитися у січні 2006 року. Цей статус не впливає на шанси України щодо вступу в СОТ, але такий жест був би великим символічним сиґналом з боку США, що вони задоволені прогресом економічних та законодавчих реформ в Україні і тому відкривають свої ринки українським товарам та послугам та поглиблюють торговельні взаємини з Україною. Успішне завершення цих переговорів стало більш вірогідним у контексті останнього розвитку подій у таких самих переговорах між Україною та Европейським союзом. Брюссель нещодавно заявив про свій намір дати Україні статус у близькому майбутньому.

Прем'єр-міністер Ю. Єхануров (в центрі) з учасниками сніданку в Конґресі 2 листопада.

Відкликання додатку Джексона-Ваніка щодо України так само є одним з провідних питань у двосторонніх взаєминах між Україною та США. Це питання отримало значний поштовх під час візити прем'єр- міністра, в результаті якої виникло декілька нових ініціятив для прискорення „визволення" України з-під дії додатку. Декілька законопроєктів були представлені на розгляд Сенату та Конгресу США. Зокрема сенатори Лугар (Р-Індіяна) та Обама (Д-Ілиной) очолили сенатську кампанію, яка прагне скасування додатку до кінця цього року. Конгресовий Український Кокус (КУК), група членів Палати Представників, які цікавляться Україною та сприяють розвиткові взаємин між двома країнами, активно підтримує їхні зусилля і продовжує власну працю у Палаті Представників. Хоч Україна і отримує підвердження статусу нормальних торговельних взаємин від Президента США щопівроку, від 1992 року, без жодних проблем, скасування обмежень додатку щодо України було б надзвичайно символічним і означало б, що США визнають, що Україна подолала своє радянське минуле та твердо стоїть на шляху демократичних та ринкових перетворень.

Потрібно наголосити, що скасування додатку Джексона-Ваніка також не заважає Україні вступити в СОТ. Історично, після вступу країн-партнерів США в СОТ, цей додаток Конґрес США скасовує майже автоматично.

Сергій Жихарєв

С. Глузман: „Це вже не та Україна, якою була 15 років тому"

4 листопада Бі-Бі-Сі у програмі „Добрий вечір з Лондону" передало розмову з відомим лікарем-психіятром, поетом і публіцистом, правозахисником і колишнім в'язнем совєтських тюрем Семеном Глузманом. Нижче вміщуємо, з незначними скороченнями, текст цієї цікавої розмови. Від імені згаданої програми її вела журналістка Ольга Бетко.

– Коли ви почали писати вірші, у таборах?

– Так, я тоді почав писати, тому що мав дуже щирого, дуже важливого для мене друга і вчителя Івана Світличного. Якщо б не було поруч Івана Олексійовича, я б, мабуть, не став тим, ким я став, і в поезії теж.

– Чи пишете Ви вірші зараз?

– Ні, ну що ви! Це інший Семен Глузман. Я мав приятеля, який сказав, що Глузман розмножується тільки в неволі.

– В одному інтерв'ю Ви сказали приблизно таке: „Проблема України в тому, як стати комфортною країною без героїчної боротьби". Що ж для Вас означає комфорт?

– Це можливість жити своїм особистим життям, не думаючи про те, яке прізвище президента, що робить парлямент. Комфорт – це можливість виїхати з країни і повернутися в неї. Комфорт – це можливість читати те, що ти вважаєш за потрібне для себе читати, чи не читати. Комфорт – це нормальне життя европейської країни.

– Як ви вважаєте, зараз життя в Україні вже є комфортним?

– Я не думаю, що можна казати, що ми вже є европейською державою, але ми наближаємося до цього. Я думаю, що якщо жити дуже довго, ну десь більше ста років, то ми наблизимося. І я думаю, що українці показали, що вони свідоміші европейці, ніж люди, які прийшли до влади.

– В іншому інтерв'ю Ви згадували радянське життя, називаючи його „світом на іншій планеті". Але ви також писали, що за того життя у вас було так багато часу. Тобто у тому житті був теж свій комфорт?

– Мабуть. Найбільш комфортним життям для мене була тюремна зона, тому що я був вільним. Це ж була радянська епоха. Там (на зоні – Бі-Бі-Сі) можна було казати вже все, що ти думаєш навіть офіцерам КҐБ. Там можна було працювати, писати. КҐБ намагався не давати нам такої можливости, але ми завжди робили те, що ми вважали за потрібне. Можна було сперечатися.

Я думаю, що найбільш комфортною річчю була можливість жити поруч з такими людьми, як Іван Світличний, Ігор Калинець, Валерій Марченко, Сергій Ковальов, Володимир Буковський. Я пам'ятаю зону не тільки як колючий дріт, а й як обличчя моїх друзів, покійних, живих, але друзів.

– Ось як Семена Глузмана згадує Микола Горбаль: „Цікаво було – молодий лікар, молодий хлопець, він ніби не був в середовищі тієї української дисидентської київської еліти, але саме Глузман сів за те, що став на захист генерала Григоренка. Він дав свідчення, що в психіятричну лікарню посадили цілком здорову людину".

– Микола Горбаль - це теж частинка мого серця. Микола - дуже тепла, дуже чесна і дуже правильна людина. І я думаю, саме через те, що він такий, він не зміг бути постійно депутатом Верховної Ради України. Він один раз спробував і більше не зміг.

– Микола Горбаль говорить про те, що Ви, тоді молодий лікар, дуже відрізнялися від київської національної еліти. Як ви взагалі познайомилися з цим колом людей? Я так розумію, що це було ще до таборів.

– По-перше, треба казати, що мене виховував батько, дуже відверто, і я знав, що таке радянська влада, я знав про Голодомор, я дуже багато знав з розповідей свого батька - комуніста. Потім було знайомство з Віктором Некрасовим, який познайомив мене з Плющем і Іваном Дзюбою. Я був одним з тих багатьох молодих людей, які розповсюджували визначну книгу, самвидав Івана Дзюби, ту саму, за яку він сів за ґрати. І коли я прийшов до в'язниці КҐБ, я справді не дуже розумів те, яку історію має моя країна, Україна. Але вже на зоні я зустрівся з 25-річниками, вояками УПА, і всі ці люди, які були вдвічі старші за мене, всі вони були дуже приязні до мене, а потім стали друзями. І це була можливість отримати не тільки якусь інформацію, але й емоційну картину того, якою була історія моєї країни, тому що коли я прийшов до зони, я знав дуже мало. Я знав Солженіцина, я знав про Сахарова, я знав багато про той час, який був моїм часом, але я майже нічого не знав про історію України, тієї України, яку я пізнав тільки в зоні.

(Закінчення на стор. 5)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Тема конференції – діяльність А. Шептицького

ЛЬВІВ. – 7 листопада у Львові відбулася конференція „Митрополит Андрей Шептицький: дилема гуманістичного вибору в умовах тоталітарних режимів", на яку з'їхалися вчені з різних міст України й Ізраїлю. Глава УГКЦ Андрей Шептицький у роки війни між двома тоталітарними режимами – нацистським і комуністичним – був рятівником численних львівських євреїв, котрі, згідно з плянами Гітлера, підлягали цілковитому винищенню. Тепер, через багато років після Голокосту, єврейські наукові кола дискутують про визнання Митрополита Шептицького Праведником світу. Нині варто повернутися до цієї постаті, щоб побачити відображення аспектів українсько-єврейських стосунків до війни, під час неї та після. Тим паче, що діяльність А. Шептицького не вивчено сьогодні належним чином, – зазначив доктор Арон Вайс, науковий консультант Центрального українського фонду історії Голокосту „Ткума". З українських науковців участь у конференції взяли Мирослав Маринович– проректор Українського Католицького університету, Ярослав Грицак – директор інституту історичних досліджень Львівського Національного університету ім. Івана Франка, історики з інших міст України. М. Маринович розповів, що з радістю сприйняв ініціятиву єврейських колег організувати конференцію. Тлумачення факту тривалого невизнання цієї постаті як в Україні, так і в Ізраїлі інститутом Яд-Вашем, спричиняє багато інтерпретацій, і коли немає чітких пояснень, в хід ідуть найгірші речі, – наголосив М. Маринович. Українські історики наголошували й на тому, що досі в Україні немає бодай біографічної монографії про Андрея Шептицького, а чимало українців навіть не знають, хто він такий і яка його роля в історії України. Відтак учасники конференції висловили надію, що часте звернення до постаті А. Шептицького виправить цю ситуацію і в Україні, й поза її межами, зокрема в Ізраїлі.На вищезгадану конференцію приїхала врятована Митрополитом А. Шептицьким 1942 року Лілі Штерн-Полман, яка тепер мешкає в Лондоні.

Віталій Кличко залишає бокс

КИЇВ. –Український боксер Віталій Кличко 8 листопада прийняв рішення завершити спортивну кар'єру. У Лас-Веґасі 12 листопада повинен був відбутися боксерський поєдинок у важкій вазі між чемпіоном світу за версією WBC 34-річним В.Кличком і американським боксером Гасимом Рахманом. Поєдинок було скасовано через одержану В.Кличком минулого тижня травмою коліна. Рішення завершити боксерську кар'єру і залишити великий спорт було прийнято після медичного обстеження і термінової хірургічної операції, проведеної директором відділення спортивної медицини клініки „Kerlan-Jobe" (Інґвуд, Каліфорнія) доктором Нілом Трейджем. Під час операції Віталієві було трансплантовано пошкоджену хрестоподібну зв'язку. „Останнім часом я більше боровся не з суперниками, а з власними травмами, – заявив В. Кличко. – Складне рішення залишити спорт я прийняв на вершині боксерської кар'єри і передаю чемпіонський пояс до рук Всесвітньої Боксерської Ради".

Верховна Рада відмовила НАТО

КИЇВ. – Верховна Рада України 3 листопада відмовила НАТО у використанні української транспортної авіації. Меморандум щодо цього був підписаний у червні 2004 року між українським урядом та головнокомандувачем силами альянсу в Европі, але для набуття чинности потрібна була його ратифікація парляментом України. 2 листопада проєкт закону з ратифікації меморандуму представив депутатам міністер оборони Анатолій Гриценко. У пояснювальній записці до законопроєкту зазначалось, що набуття чинности меморандуму сприяло б подальшій евроатлантичній інтеграції України. Проте за цей законопроект проголосувало лише 207 депутатів при необхідних 226 голосах.

Вдова Г. Ґонґадзе виграла позов в Европейському суді проти України

ПАРИЖ. – Европейський суд з прав людини оприлюднив 9 листопада рішення у справі вдови загиблого журналіста Георгія Ґонґадзе проти української держави.Суд постановив, що держава порушила низку міжнародних зобов'язань – тим, у який спосіб і досі безрезультатно розслідувала вбивство чоловіка М. Ґонґадзе і батька двох їхніх дітей. Україну зобов'язано виплатити потерпілій 100 тисяч евро компенсації. Позов подавався в другу річницю зникнення Г. Ґонґадзе, 16 вересня 2002 року, і доводив порушення державою Україна. Отже, Европейський суд одноголосно визнав правду за вдовою журналіста за цим позовом. А саме: що держава Україна порушила статтю 2 Европейської Конвенції – право на життя, в цьому випадку – на життя Георгія Ґонґадзе; що держава також порушила статтю 3 – принцип поваги до прав потерпілих, завдавши їм додаткових страждань, і що держава Україна також порушила статтю 13 Европейської Конвенції з прав людини, яка відстоює право на справедливий судовий захист громадян. М. Ґонґадзе пояснила, що для неї в цій перемозі найважливіше – створення прецеденту для українських громадян: „Від сьогодні кожен, хто забажає захистити свої права, спираючись на цей досвід, зможе краще за себе боротися". За угодою з українською організацією – Інститутом масової інформації інтереси Мирослави Ґонґадзе представляла французький адвокат Сільвія Лосінот.

Яків Гніздовський повернувся в Україну

ЛЬВІВ. – 5 листопада відбулося перепоховання з колумбарію єпископальної катедри св. Івана Богослова в Нью-Йорку на Личаківський цвинтар урни з прахом Якова Гніздовського – всесвітньо визнаного українського митця, який від 50-их років XX століття аж до своєї смерти прожив у США. Яків Гніздовський відомий український графік, скульптор, живописець. Народився на Поділлі. У 1938 р. вступив у Варшавську академію мистецтв, а згодом до Академії мистецтв у Хорватії. У 1949 р. еміґрував у США, а в 1954 в Нью-Йорку відбулась перша особиста виставка творів художника. Картини Я. Гніздовського прикрашають десятки відомих ґалерій світу, 50 своїх робіт він подарував Україні. Цього ж дня в Національному музеї у Львові відкрили виставку його творів з колекцій музеїв Львова, Києва та Тернополя, присвячену цій події, а також 90-річчю від дня народження художника та 20-річчю від дня його смерти. Роман Ференцевич – багаторічний друг художника, колишній львів'янин, який живе у США опікувався перевезенням праху мистця на батьківщину. Як розповів журналістам Р. Ференцевич уже після відкриття виставки, Яків Гніздовський був людиною, яка, попри величезний талант, ні про кого ніколи не сказала жодного поганого слова. Патріярх Києво-Галицький УГКЦ Любомир Гузар, який дуже добре знав художника, називав Якова Гніздовського найшляхетнішою людиною, яку будь-коли зустрічав у своєму житті. Не маючи змоги бути присутнім на перепохованні митця, Любомир Гузар сказав організаторам, що відвідання могили та виставки художника будуть першими в переліку справ, які чекають на нього під час найближчого його приїзду до Львова.

Річниця Жовтневої революції: віча в Києві

КИЇВ. – Низка політичних сил в Україні проводила кількатисячні віча на відзнаку 88-ої річниці Жовтневої революції. Святкування цієї дати як державного свята було скасовано кілька років тому, однак, ліві сили відзначають 7 листопада, як і раніше, користаючи нагодою для проголошення своїх політичних вимог. Кілька тисяч комуністів та учасників молодіжних про-комуністичних рухів, а також члени організацій радянських офіцерів взяли участь у вічах. Тим часом представники правих також проводили акції на вулицях Києва у день, який вони вважають жалобним за загиблими від комуністичного режиму. Напередодні СБУ, побоючися сутичок, попередила провідників політичних сил про особисту відповідальність за правопорядок.

Перше радіозвернення В. Ющенка

КИЇВ. – 5 листопада, у своєму першому радіозверненні до громадян України, Президент Віктор Ющенко переважно говорив про необхідність вступу України до Світової організації торгівлі. Він навів низку арґументів на користь вступу держави до цієї організації. В. Ющенко також наголосив, що вступ до СОТ є однією із стратегічних цілей влади, в той час у суспільстві, за його словами, ця тема „дуже заполітизована". В. Ющенко зазначив, що українська економіка щороку втрачає мільярди долярів через те, що не працює в системі Світової організації торгівлі. Президент також висловив надію, що народні депутати якнайшвидше ухвалять всі закони, необхідні для вступу держави до СОТ, і уже цього року Україна стане членом цієї організації.

Представлено нового Генпрокурора і названо причину звільнення С. Піскуна

КИЇВ. – Президент України Віктор Ющенко 8 листопада представив колективу Генеральної прокуратури новопризначеного Генерального прокурора Олександра Медведька, якого 3 листопада затвердила на посаді Верховна Рада. На підтримку О. Медведька проголосували 303 депутати, не голосували в повному складі лише представники фракції „Єдина Україна" Богдана Губського та соціялісти. Це перевершило очікування оглядачів, які досі сумнівалися в тому, що Олександер Медведько набере необхідні 226 голосів. Під час представлення В. Ющенко зазначив, що вимагає від нового голови ГПУ активізації розслідування резонансних справ, зокрема про вбивство журналіста Георгія Ґонґадзе і справ, пов'язаних з фальсифікацією на президентських виборах минулого року. „Неприпустимо, щоб на річницю Помаранчевої революції, під час якої мільйони людей висловили протест проти тотальної фальсифікації, прокуратура і до цього часу активно не розслідує справи щодо організаторів цих діянь", – зауважив Президент України. Крім того, він зазначив, що суспільство неґативно оцінює працю прокуратури з розслідування справ, які тривають роками. Президент переконаний, що в правовій країні прокуратура повинна працювати професійно, оперативно й ефективно. На представленні нового Генпрокурора В. Ющенко назвав причину, через яку він звільнив Святослава Піскуна: „Я сказав би одною фразою – за неефективну працю. Усе, що я перед цим сказав, можна приймати як арґумент до цієї тези", – наголосив Президент. Він також зажадав деполітизації діяльности прокуратури, яка повинна служити законові, а не обслуговувати інтереси окремих політичних сил.

ВР відмовилась обрати заступника голови

КИЇВ. – Вибори заступника голови Верховної Ради України не відбулися, повідомив 3 листопада на засіданні парляменту голова Лічильної комісії ВР Валерій Мішура. Лише 161 народний депутат України взяв бюлетені для голосування. В. Мішура зазначив, що тепер в парляменті є 427 народних депутатів України, повноваження яких визнані. Він пояснив, що для того, щоб вибори відбулися, необхідно, щоб щонайменше 284 народні депутати України взяли бюлетені для голосування. До бюлетенів було внесено три кандидатури – Володимир Заєць (СДПУ(о), Юрій Костенко (УНП), Валерій Коновалюк („Довіра народу").

За повідомленнями інформаційних аґентств

Аґресивність мовних плянів Москви

Боротьба за українську мову в Україні продовжується. Москва докладає всіх старань, щоб в цей чи інший спосіб зберегти панівне становище російської мови, а українську мову витіснити на задвірки суспільного життя. Одначе варто звернути увагу на подану статистику (О. Куць, „Мовна політика в державотворчих процесах" (Харків, 2004) 119): 20 відсотків населення України - російськомовні росіяни, 33 відсотки – російськомовні українці, 47 відсотків – україномовні українці. Тим часом, згідно зі статистикою 2000 року, тільки 10 відсотків книжок, і 12 відсотків журналів, 18 відсотків програм телебачення і 35 відсотків газет є україномовні.

Нижче подаємо переклад статті Пола Ґлоба, від 31 жовтня, 2005 року, колишнього видавця „Нюзлайн", довголітнього спеціяліста з питань совєтських національностей в уряді США та теперішнього дослідника в Евроколеджі Тартутського університету в Естонії, написану на замовлення Радіо „Свобода" для роз'яснення мовної справи в Україні та безсоромних зазіхань Москви.

Вражені звітом, що в Україні тепер є менше російськомовних шкіл, як в Узбекистані, та переконані, що така зміна не є просто наслідком політичних змін, московські чиновники плянують посилити свої зусилля в обороні та просуванні російської мови в країнах Співдружности незалежних держав (СНД).

У „Парляментській газеті" від 27 жовтня Ірина Халіва, директор Московського державного університету мовознавства, заявила, що знання російської мови у цих державах хоч ще високе, але швидко знижується, бо в школах не вчать російської і уряди тих країн вимагають уживання інших мов. Тільки три з цих країн – Білорусь, Казахстан і Киргизстан тепер визнають російську державною мовою, а в багатьох країнах уряди активно працюють над пропаґуванням національної мови коштом російської, що на думку І. Халіви, загрожує поділом не тільки серед людей, але також серед країн.

І.Халіва натякає, дещо неправдоподібно, що спад в уживанні російської мови – це плян Заходу послабити Росію...

Вона вважає, що, єдиною країною в цій групі країн СНД, де статус російської мови є таким, яким він має бути, - це Білорусь. Там це є обов'язковим предметом в школах, і спеціялістів російської мови і літератури продовжують готувати в університетах. Такий підхід продовжує вона, повинен бути „прикладом іншим країнам", але тепер цього нема.

І.Халіва натякає, дещо неправдоподібно, що спад в уживанні російської мови – це плян Заходу послабити Росію, підкреслює те, що в час „холодної війни" США і їхні союзники вирішили, що „вони не потребують вживати атомну бомбу, вони тільки потребували переконати людей, що вони можуть обійтися без знання російської мови". Вона сказала, що 40,000 неурядових організацій Захід заснував у країнах СНД, і їхнім завданням є пропаґувати національні мови та вживання англійської, як мови міжнародних зв'язків.

Щоб протиставитися цій небезпеці, боронити російськомовних за кордоном і пропаґувати зв'язок Москви з цими країнами, вона та інші офіційні урядовці працюють над троякими плянами контратаки в обороні російської мови та над розширенням її уживання поза кордонами Російської федерації, зокрема серед молодшої ґенерації.

Найперше – її університет створює окремий інститут для вишколу спеціялістів „в організуванні та виконанні інформаційної праці за кордоном, вишколювання професіоналів, які зможуть не тільки пропаґувати авторитет Росії, та співпрацювати з співвітчизниками, але також знешкоджувати різні зусилля проти Росії", зокрема в мовній площині.

Друге – провадяться сильні дискусії стосовно встановлення окремої адміністрації міжреґіональних і культурних зв'язків з чужими країнами в президентській адміністрації Російської федерації. Як воно буде встановлене, це тіло також шукатиме шляхів для поширення російської мови в колишніх республіках СССР.

Третє – вона та інші заохочують новостворену Соціяльну палату Російської федерації та давно засновану Соціяльну Палату союзу Білорусі та Росії взяти на себе оборону російської мови в цілому реґіоні.

В інших своїх коментарях І. Халіва сказала, що російська мова є під загрозою й внутрі Російської Федерації, як й інші національні мови, котрими розмовляють в інших країнах, є у небезпеці також, через акції небажаних сторонніх сил.

„Всердині самої Росії" сказала вона, можна завважити, що російська мова не завжди знаходиться у вигідному становищі. Навпаки, провідники деяких національних республік - вона подала за приклад Татарстан – намагаються поширювати місцеві мови коштом російської. В той сам час російську мову нищать, впроваджуючи західні терміни і жарґон, а це, на її думку, понижує привабливість її не тільки в інших ,але й в російськомовних тубильців, що, в свою чергу загрожує майбутньому країни.

В інших країнах в реґіоні також існує вплив чужих мов на місцеву мову. Вона підкреслює, що українська мова є „наражена на сейозне спотворення" нав'язанням польського синтаксу та англійськими словами, після того, як, за її твердженням, українська мова була поширювана і захищувана в СССР.

Коментарі І. Халіви явно відзеркалюють її бюрократичні власні інтереси, але її слова все ж таки є мірилом зростаючих турбот, до якої міри колишні республіки СССР віддаляються від Росії, та показником, що Москва може все ж таки вкінці, після багатьох дискусій, готуватися змінити на протилежне цей напрям.

Помер Олег Романів

Як повідомили з Наукового Товариства Шевченка у Львові, там несподівано і передчасно помер 3 листопада ц. р. проф. Олег Романів – голова Наукового Товариства ім. Шевченка в Україні, Генеральний секретар Світової Ради НТШ, член-кореспондент НАН України, Заслужений діяч науки і техніки України, провідний український учений-матеріялознавець та організатор наукового життя.

Св. п. д-р О. Романів народився 21 березня 1928 р., закінчив Політехнічний інститут у Львові, працював у Фізико-механічному інституті Академії Наук України. Від 1989 р., як ініціятор відродження Наукового Товариства Шевченка в Україні, присвятився праці та розвиткові цього заслуженого і авторитетного Товариства. Він створив сітку осередків Товариства по всій Україні та керував науковою діяльністю НТШ в Україні. Одночасно з тим д-р О. Романів брав дуже активну участь у громадському житті Львова.

Його передчасна і нагла смерть 3 листопада 2005 р. створить незаступиму прогалину в українському науково-громадському житті Львова і усієї України.

НТШ в Америці, з яким в'язали Покійного дружні та тісні наукові зв'язки, відчує глибоко цю втрату.

Св. п. Олег Романів похований у Львові на Личаківському кладовищі при участі численного громадянства, зокрема з наукового українського світу, 5 листопада 2005 р.

Від УККА: Відкликати додаток Джексона-Веніка щодо України

Перегляд двосторонніх взаємин між Україною та США є не тільки закономірним, але й необхідним. Одне з найбільш нагальних питань – відкликання дії додатку Джексона-Веніка до Торговельного Акту 1974 року, який обмежує торгівлю з країнами, що не дозволяють вільної еміґрації своїх громадян, щодо України. Україна „успадкувала" цей додаток з проголошенням незалежности у 1991 році.

На початку квітня 2005 року, у своєму зверненні до Спільної сесії Конґресу США, Президент Віктор Ющенко знову підкреслив важливість відкликання додатку Джексона-Веніка, щоб закрити цей розділ історії України. Подорож до України у середині літа спонукала сенатора Ричарда Луґара (Р-Індіяна), голову Комітету міжнародних взаємин сенату США, переглянути працю для „визволення" України з-під дії додатку Джексона-Веніка. Українська Національна Інформаційна Служба (УНІС) закликає українську громаду та друзів України зконтактуватися зі своїми сенаторами та закликати їх підтримати резолюцію S632, запропоновану сенатором Р. Луґаром.

Для Вашої зручности, нижче подаємо зразок листа, який Ви можете надіслати вашим сенаторам. Цього листа можна надіслати безпосередньо до вашого сенатора з Інтернетової сторінки http://www.senate.gov. Якщо у вас виникнуть будь-які питання, просимо контактуватися з бюром УНІС (UNIS) телефонічно за числом (202) 547-0018 або електронною поштою на адресу unis@ucca.org.

Sample Letter Below:

The Honorable (First and Last Name of U.S. Senator)
United States Senate
Washington, D.C. 20510

Dear Senator (Last Name):

As a Ukrainian American residing in (State), I urge you to support S632, a bill introduced by Sen. Lugar to repeal the Jackson-Vanik Amendment of the 1974 Trade Act with regard to Ukraine.This amendment is a relic of Cold War-era politics. Each Administration since 1992 has certified that Ukraine has met all requirements stipulated in the law. Furthermore, the Jewish community in Ukraine is experiencing a renaissance and supports the revocation of the Jaskson-Vanik Amendment.

In the last few months, the world has witnessed Ukraine make a firm commitment to a democratic future and integration into the Euro-Atlantic community. It is essential that the U.S. Congress support the goodwill of the Ukrainian people and attest in providing greater bilateral relations. Repealing the Jackson-Vanik Amendment is a critical step that will demonstrate to the Ukrainian goverment that the United States welcomes the changes they implemented and trusts in the future of Ukraine. I urge you to support this bill and thus to facilitate the democratic and economic development of Ukraine.

Sincerely,
(Your name and Address)

АМЕРИКА І СВІТ

У Франції неспокійно

ПАРИЖ. – Надзвичайний стан запроваджено 9 листопада в Парижі і його передмісті, а також у 30 великих містах Франції, в тому числі в Марселі, Тулузі, Страсбурзі і Ліоні. У місцевостях де вводиться режим НС, встановлюється комендантська година. Крім того, владі надається право саджати порушників під домашній арешт, забороняти або обмежувати переміщення людей і транспортних засобів, конфісковувати зброю і закривати доступ в громадські місця, які можуть послужити місцем збору погромників. Незважаючи на заходи, що вживаються урядом, 8 листопада безладдя продовжувалися. Було спалено 617 автомобілів, за участь в погромах затримано 204 особу. Безладдя було відзначене в 116 населених пунктах Франції. Уже два тижні тривають сутички на передмістях столиці та інших містах між поліцією та молодими людьми, здебільшого імігрантами з Африки й Азії. Вуличні безлади, які розпочалися в містечку Кліші-су-Буа за 15 кілометрів від Парижу, „перекинулися" й на інші міста та містечка Франції. Заворушники діють методами вандалізму. Палять автомобілі, будинки, церкви та руйнують інші будівлі. За словами очевидців, ситуація почала набирати нових обертів 30 жовтня, після того, як представники поліції кинули в одну з місцевих мечетей пляшки зі сльозогінним газом і заарештували організаторів заворушень. Це сприйнято як святотатство, протести спалахнули з новою силою. Причиною вуличних сутичок у Кліші-су-Буа стала безглузда смерть двох підлітків арабського походження. Хлопці загинули, зачепивши провід, який був під високою напругою, ховаючись у трансформаторній будці. Іміграни звинувачують поліцію в переслідуванні на тлі расових дискримінацій. Агресивно налаштована молодь почала організовувати бійки з представниками правоохоронних органів на вулицях. Поліцейські ж заперечують будь-які звинувачення на свою адресу та наголошують: ніяких переслідувань підлітків-іміґрантів не було. Місцева влада взяла на себе розслідування цієї справи. Міністер внутрішніх справ Франції Ніколя Саркозі провів 1 листопада увечері нараду, на якій визначено, яких заходів слід ужити, щоб навести лад у державі. В нараді брали участь не лише співробітники МВС, а й керівники муніципальних органів влади та представники молоді з містечка Кліші-су-Буа й інших передмість Парижу. Прем'єр-міністер Франції Домінік де Вільпен 8 листопада оголосив про пляни встановити комендантську годину у передмістях Парижу та інших французьких містах по тому, як майже два тижні в країні тривають сутички між молоддю та поліцією. Напередодні одна людина померла від поранень, завданих під час заворушень у передмістях Парижу. Це - перший випадок загибелі від часу спалаху насильства. Він пообіцяв, що для відновлення правопорядку на вулиці вийде ще більше поліцейських.

У США пролетів потужний „торнадо"

ЕВАНСВІЛ, Індіяна. – Два американських штати – Індіяну та Кентакі – перед світанком у неділю, 6 листопада, зненацька накрив торнадо. За останніми даними, загинули 22 особи, близько 230 отримали поранення різного ступеня тяжкости. Стихія промчала півднем Індіяни й деякими районами Кентакі в неділю о 2-й годині ночі за місцевим часом. У висліді торнадо, який пройшов смугою більш як три четверті милі завширшки та 20 миль завдовжки, найбільше постраждали повіти на півдні штату Індіяна та північному заході штату Кентакі. У містечках Евансвіл і Нюбурґ, що потерпіли від стихії найбільше, сирени попередження зазвучали лише за 10 хвилин до приходу „торнадо". „Більшість людей спали, тому сирен не чули, – каже Чад Бенет, заступник шефа пожежної охорони Нюбурґу. У Кентакі найбільше потерпіла зона, що доходить до південних околиць Нюбурґу. За інформацією агентств, від смерчів загинуло кілька расових коней на іподромі в Кентакі. Велика кількість постраждалих пояснюється тим, що „торнадо" налетів вночі, коли люди спали. Рятувальні служби отримали попередження від синоптиків лише за годину до стихії й не могли сповістити населення про небезпеку. Тисячі людей залишилися без електрики, зруйновано сотні будівель. В постраждалих районах оголошено надзвичайний стан.

Суд над колишнім чільним представником Білого Дому

ВАШІНҐТОН. – Колишній чільний співробітник Білого Дому, Люїс Лібі, 4 листопада постав перед судом у Вашінґтоні за звинуваченням у перешкодженні слідству у справі розголошення імені агента ЦРУ. Люїс Лібі відмовився визнати себе винним. Витік інформації, завдяки якій журналісти дізналися ім'я агента ЦРУ Валері Плейм, стався по тому, як її чоловік Джозеф Вілсон покритикував спецслужби за їхню ролю у підготуванні війни в Іраку. Дж. Вілсон знову звинуватив адміністрацію США у переслідуванні його родини, аби, за його словами, відволікти увагу від брехні, використаної для виправдання військової акції в Іраку. Не виключено, що суд може викликати для надання свідчень колишнього керівника Дж. Лібі – віце-президента Ричарда Чейні. Справа Л. Лібі може значною мірою перетворитися на розгляд причин війни в Іраку, що створює значну незручність для Республіканської партії і Президента Дж. Буша.

Вибори в Азербайджані завершились

БАКУ, Азербайджан. – За попередніми даними, на парляментських виборах в Азербайджані, що відбулися 6 листопада, перед вела проурядова партія президента Ільхама Алієва „Йені Азербайджан". Згідно з підрахунком більшости голосів, партія І. Алієва отримала 62 зі 125 місць у парляменті, тоді як опозиційний Об'єднаний бльок Свободи має лише п'ять місць, решту здобули незалежні та менші партії, багато з яких є лояльними до уряду. Однак азербайджанська опозиція каже, що добиватиметься скасування вислідів виборів через масові порушення. Провідники бльоку „Азадлиг", до якого входить партія „Мусават", закликали своїх прихильників вийти на віче протесту 9 листопада. Раніше віче плянувалося на 8 листопада, але влада скасувала попередній дозвіл. За офіційними даними, у переважній більшості округів перемогли провладні кандидати. Влада також заперечує наявність серіозних порушень під час голосування та підрахунку голосів. У свою чергу, опозиція зареєструвала близько 30 тисяч порушень по всій країні. Спостерігачі від ОБСЕ мають оприлюднити свою оцінку виборів найближчим часом.

Заарештовано колишнього президента Перу А. Фуджіморі

САНТЬЯҐО, Чіле. – Чилійська влада заарештувала колишнього президента Перу Альберто Фуджіморі після того, як він несподівано прибув до столиці Сантьяґо 6 листопада. Перуанський міністер закордонних справ Оскар Мауртуа повідомив, що поліція на прохання уряду затримала А. Фуджіморі в одному з готелів. Раніше А. Фуджіморі заявляв, що плянує певний час залишатися в Чілі, аби згодом повернутися до Перу, де, за його словами, багато людей хочуть, аби він кандидував на наступних президентських виборах. До Чиле він прибув з Японії, де він має подвійне громадянство. Японія відмовляється видати А.Фуджіморі перуанським властям, які звинувачують його в корупції.

Християнська церква - в тюрмі, де сидять вояки Джихаду

ЄРУСАЛИМ. – Археологи в Ізраїлі 6 листопада заявили, що знайшли найдавнішу християнську церкву у світі, як вважають, побудовану приблизно в третьому-четвертому столітті нашої ери. Знахідку було зроблено на місті в'язниці, де утримують членів войовничих палестинських угруповань „Гамас" та „Ісламський Джигад". Ця надзвичайна знахідка була зроблена, коли будівельники намагалися розширити приміщення в'язниці, де впроваджені найвищі заходи безпеки. Церква знаходиться у Меґідо, в центрі Ізраїлю, що, як вважають, і є Армагедоном, описаним у Новому Заповіті. У центрі уваги дослідників постали знайдені серії мозаїк. Однак вони були заінтриговані кількома написами грецькою. Відповідно до стилю написів, знайдена церква була побудована набагато раніше, аніж інші церкви у Святій землі, а можливо, у всьому світі. Археологи кажуть, що церкву побудували ранні християни тоді, коли християнство ще було заборонено Римом, і всі служби проводилися в таємниці. Ватикан вже назвав знахідку великим відкриттям.

Відбулася зустріч пан-американських країн

РІО-ДЕ-ЖЕНЕЙРО, Арґентина. – Провідники 34 країн 4-5 листопада провели в арґентинському курортному містечку Мар дель Плята дводенну пан-американську зустріч. Заходи безпеки було посилено у зв'язку з великими демонстраціями проти США. В офіційному порядку денному – обговорення питань просування демократії в реґіоні та створення нових робочих місць. Проте оглядачі кажуть, що в центрі уваги були також стосунки між Президентом Джорджем Бушем і главами інших американських країн. Війна в Іраку викликала хвилю критики на адресу США у країнах Латинської Америки, а Президент Венесуелі Уґо Чавес останнім часом активно пропаґує своє альтернативне бачення майбутнього реґіону. Він виступає проти запропонованої Президентом Дж. Бушем ідеї створення пан-американської зони вільної торгівлі, а війну в Іраку називає „актом тероризму". З Мар дель Плята Президент Дж. Буш поїхав до Бразилії, де також намагався пропаґувати свою пропозицію створення пан-американської зони вільної торгівлі. В поворотній дорозі відвідав Панаму і вже звідти повернувся 7 листопада до Вашінґтону.

Президент П. Мушараф звинувачує Захід

ІСЛЯМАБАД, Пакистан. – Пакистанський президент Первез Мушараф 4 листопада закликав міжнародну спільноту надати більше допомоги, щоб допомогти відбудувати країну після руйнівного землетрусу. Він сказав, що світ був би більш щедрим, якби те стихійне лихо зачепило людей з західних країн. П. Мушараф звинуватив світ у подвійних стандартах. Він наголосив на щедрих пожертвах потерпілим від таких стихійних лих, як буревій Катріна та цунамі в Індійському океані, і порівняв їх зі слабкою відповіддю на пакистанський землетрус. Він запитував, чи не пов'язано це з тим, що у випадку Пакистану не потерпіли представники західних країн. Президент зробив ці заяви перед проведенням конференції, де намагатимуться зібрати гроші на відбудову. Він повторив, що співпрацюватиме з Індією у розслідуванні нещодавніх вибухів у Делі та побіціяв покарання, якщо до нападів причетні пакистанські організації. Але він зауважив, що причиною проблеми є суперечка за Кашмір, і закликав Індію розпочати переговори, щоб розв'язати її.

В'язні тероризму в тюрмах третіх країн

ВАШІНҐТОН. – Влада США не підтвердила і не заперечила інформацію про те, що ЦРУ тримає підозрюваних у тероризмі у в'язницях третіх країн, у тому числі у Східній Европі.Про це повідомляється у статті, надрукованій 2 листопада в газеті „Вашінґтон пост". Її автори посилаються на нинішніх та колишніх працівників американських спецслужб. За їхнім проханням, конкретно країни не називаються – щоб вони не стали об'єктами можливих терористичних нападів. ЦРУ відмовилося від коментарів.

За матеріялами ЗМІ

С. Глузман...

(Закінчення зі стор. 1)

– Ви керуєте Міжнародним центром реабілітації, психологічної і правової допомоги жертвам репресій. На Вашу думку, якої саме допомоги потребують зараз жертви репресій, чи їм далі важко інтеґруватися у суспільство?

– Я думаю, що сьогодні вони вже потребують пам'яті про те, як вони жили, і вони потребують не дуже багато грошей, але потребують можливости закінчити своє життя не в голоді і з ліками. Я думаю, що цього не розуміє моя країна, моя держава Україна, тому я шукаю грошей в інших країнах. Наші мільйонери про це не думають. Про це думають інші, в інших країнах.

– Тобто Україна взагалі не надає допомоги?

– Ніколи, ні разу. Ні та влада, ні сьогоднішня влада. Я пам'ятаю моїх друзів, вже покійних, Дмитра Бесараба, вояка УПА, Василя Підгородецького, інших багатьох. Я не можу повернути їх до життя, але я зрозумів, що я повинен щось робити для тих, хто ще живий. Тому ми відкрили цей центр. Те, що я можу робити для тих людей, які і сьогодні живуть в чужій країні, я роблю.

Запитання від слухача:

–Чи важко було бути дисидентом в Радянському Союзі і не зламатися?

– Мені було не дуже важко, тому що переді мною був приклад Івана Світличного, приклад Валерія Марченка, дуже багато було прикладів від старших людей. Коли я молодим, 26-літнім лікарем опинився на зоні і побачив людей, які закінчують термін у 25-30 років, то я зрозумів, що я маю дуже маленький термін, тільки 10 років.

Запитання від слухачки з Яремчі:

– Пане Семене, чому такий сум у вашому голосі?

–Тому що я реаліст, я знаю дуже багато про свою країну, і зараз вже за десяту вечора. Я втомився. Це не сум, це втома...

Запитання від слухача з Донецька:

– Ви мали таких неймовірних друзів у радянські часи, а кому Ви симпатизуєте зараз з українських політиків? Чи сумісні поняття політики і моральности?

– В нашій країні менш сумісні, ніж в західних країнах. Я не маю друзів серед політиків. Я спілкуюся з іншими прошарками українського населення. Професійно, емоційно та інтелектуально я не маю жодного відношення до політиків.

Запитання від слухачки з Києва:

– Вам пропонували стати радником президента?

– Ні, я не мав, на щастя, таких запрошень.

– Чому Ви кажете – „на щастя"?

– Бо підозрюю, що відмовився б.

– Від будь-якої влади, чи Ви маєте на увазі саме нинішню?

– Це дуже непросте питання. Я не живу ізольовано, і може, колись я б і співпрацював з якоюсь владою, президентською командою. Але я б не ставив запитання, скільки б це їм коштувало, я б ставив інші запитання, і я думаю, що ми б не зрозуміли один одного.

– А які саме запитання?

– По-перше, я хочу говорити те, що я думаю. Влада не любить цього.

– Чому у вас склалося таке враження саме про цю владу?

– Влада – це влада. Я думаю, що пересічний громадянин в нормальній цивілізованій країні повинен завжди з підозрою ставитися до влади, тоді влада краще ставиться до цього громадянина. Тому я думаю, що я не міг би бути радником у якогось українського президента, тому що я завжди з підозрою ставлюся до влади.

– Згадаймо звіт Міжнародної Амнестії за 2004 рік, там йшлося про брак поступу в Україні у подоланні таких явищ, як тортури, переслідування активістів політичних рухів, расистські напади та торгівля жінками. Як ви вважаєте, щось змінюється?

– Я впевнений, що змінюється. Дуже поступово, але зміни в позитивному напрямку існують. По-перше, про це розмовляють, про це пишуть, з приводу цього вже можна дискутувати в українській пресі, це вже дуже значний поступ.

По-друге, проблема тортур в міліції – це справді дуже важка, і дуже непроста проблема, тому що вона історично детермінована в нашій країні. Ми такими вийшли з Радянського Союзу. Я думаю, що всі проблеми, на які було вказано в Міжнародній Амнестії, справді існують, але я думаю, що моя країна все ж таки змінюється в позитивному напрямку. Думаю, що за мого життя вона не буде такою, як Великобританія, чи Нідерланди, але це вже не та Україна, яка була 15 років тому...

Запитання від слухача:

– Чи повинні, на Вашу думку, психічно хворі люди бути позбавлені права голосувати, що є правом кожного громадянина?

– Я вважаю, що тільки ті психічно хворі, які є недієздатними, не можуть брати участи у виборах, як це і є зараз в Україні як цивілізованій країні. Всі інші повинні мати змогу брати чи не брати участи у виборах.

Запитання від слухача з Харківщини:

– Чи є які-небудь прилади, які можуть визначити психічні захворювання? Чи може людина, яка пережила стресові ситуації, війну, отруєння, повноцінно бути керівником держави?

– Я вважаю, що людина, яка є психічно здоровою, може виконувати свої обов'язки професійні. Це – професія лікаря, професія інженера, професія рятівника-пожежника, професія президента. Психічно здорова людина може працювати і повинна працювати. Про те, чи існують прилади – таких приладів нема і не може бути. Тільки лікар може сказати, хвора людина чи ні.

Бі-Бі-Сі: *– Тобто, є якась чітка різниця між нормою і патологією?*

– У виразних випадках така чітка різниця існує, але не завжди. Ну от наприклад – чи хвора людина пан Жириновський? Я думаю, що ні. Але чи дуже нормальна людина пан Жириновський, чи є він еталоном психічної і моральної норми, я думаю – теж ні.

Запитання від слухача з Харкова:

– Як ви ставитеся до соціяльної психіятрії, яка була б в змозі допомогти суспільству відчути себе краще і якомога здоровіше?

– Соціяльна психіятрія не має жодного відношення до цієї проблеми. Соціяльна психіятрія і психіятрія вцілому – це наука, яка займається психіятричною патологією. Патологія моральна чи соціяльна, що існує в тому чи іншому суспільстві, не є сферою компетенції психіятра.

Запитання від слухача зі Львова:

– Мені 65 років, я стверджую, що українці – безсердечний народ. Чи Ви згодні, і чим це пояснити?

–Я дуже втішений, що ви можете ставити такі питання, і до вас не прийде психіятр чи працівник КҐБ. Це і є демократична держава, і ви користуєтеся тими демократичними вимірами, які існують в нашій країні. Але я не згоден з вами, я маю іншу думку. Ми інші, тому що ми маємо інше життя, і ми не так втішені соціяльними програмами, ґарантіями. В нас дуже багато проблем, які вже не є такими болючими проблемами для інших европейських країн, але ми такі ж люди, і я думаю, що українці показали наприкінці минулого року, що ми дуже наближені до Европи люди.

Бі-Бі-Сі: *– Ви маєте на увазі події, які називають Помаранчевою революцією?*

– Так. Я думаю, що українці показали, що вони є свідомішими еропейцями, ніж люди, які прийшли до влади.

– Як ви пояснюєте тоді таке поширене почуття розчарування після цієї революції?

– Це нормальне почуття. А чому треба зачаровуватися владою?

Запитання від слухачки з Києва:

– З чим зараз Вам особисто доводиться боротися у своєму житті? Як на мене, кожній такій сильній і вольовій людині, як Ви, кожного дня доводиться переборювати певні речі, чи то навколо себе, чи власний страх. Чи часто вам доводиться робити переоцінку цінностей?

– Кожен день – і це нормально. Я вмію помилятися, і я вмію виправляти свої помилки. Я досі ще трохи залишився романтиком, і дуже боляче відчуваю результати такого романтизму, але найгірше для мене, найболісніше для мене сьогодні - це відчуття, що і сьогодні в моїй країні дуже тяжко чекати, коли влада зрозуміє, що день – це день, а ніч – це ніч. Є речі, які увесь цивілізований світ розуміє, наприклад, що реформування правової системи – це добре, що реформування медичної системи – це добре. Але наша існуюча і та влада, яка відійшла, досі цього не розуміє. Вони живуть в іншій країні, і я думаю, що вона теж називається Україною, але це не моя країна.

Запитання від слухача з Києва:

– Ви дуже сумно звучите сьогодні. Чи не означає це те, що ви дуже розчаровані в тому, що відбувається в Україні, особливо у владних структурах?

– Ні, я кожен ранок відчуваю, що прокинувся у вільній державі, що маю змогу відкрито працювати, робити щось потрібне для своєї країни і для своїх близьких. Я не думаю, що я маю розчаровуватися в своєму минулому, не тому, що я був тоді молодим і мав більше сил, але я йшов проти радянської влади, не маючи політичної мети. Я мав іншу мету. Я як маленький хлопчик з казки Андерсена, волів казати, що король голий, і я казав про це. Зараз всі мають змогу казати – король голий. І мені дуже сумно і болісно від того, що король і досі не має одягу. Але це вже краще, ніж було. Я вже не один...

Семен Глузман

Запитання від слухача:

– Чи є зв'язок між матеріяльним станом і психічним здоров'ям?

– На щастя – ні.

Запитання від слухача:

– Вас любить Бог?

– Я не можу відповісти на таке запитання. Я не знаю.

Запитання від слухача з Олександрії:

– Чому на українських теренах не приживаються ліберальні ідеї?

– Тому що ми ще ментально – радянська країна. Але колись, через 20-30 років, вони приживуться. Радянська людина не любить і не розуміє ліберальних ідей. Я думаю, що це проблема радянського менталітету.

Запитання від слухача з Київщини:

– Відчувається, що ви дуже неґативно ставитеся до влади. Чи підтримували ви Помаранчеву революцію?

– Я не неґативно, я з підозрою ставлюся до кожної влади. Я підтримував протистояння. Я не вважаю, що це була революція. Революція – це дещо інше. Але сьогодні у мене немає розчарування, бо в мене не було зачарування. Я виступав не за пана Ющенка і не за Юлію Тимошенко, я виступав за себе і за свої можливості жити в нормальній демократичній державі.

Запитання від слухача:

– Як Ви ставитеся до дій Організації Об'єднаних Націй?

– Дуже скептично, тому що коли я перебував у таборі, ООН намагалася дуже активно казати, що вона захищає права людини і мої права. Але я залишився у таборі...

Українці на заробітках в Росії

Постійною темою „Свободи“ стало перебування українських заробітчан у Західній Европі. Натомісць менше уваги через відсутність інформації ми маємо про заробітчан з України в Росії. За даними консульського відділу Посольства України в Російській Федерації до двох мільйонів громадян України нелеґально перебувають на території Росії, але дозвіл на працю мають 100 тисяч. Що діється з іншими?

Донедавна в Росії діяв закон про негайну, впродовж трьох днів, реєстрацію новоприбулих чужинців, що ставило заробітчан в скрутне становище. Але Росії вкрай потрібні сумлінні українські робітники, тому тепер їм дозволено перебувати в країні без реєстрації 90 днів. Громадяни України, які приїжджають до Росії, мають можливість працювати тільки з дозволу міграційних служб РФ. Проте бувають такі ситуації, коли забирають в людей пашпорти і вони не мають жодної можливости залишити Росію. На кордоні з Росією процвітає „рекет“: вести з собою зароблені гроші ризиковано. Заробітчани, наприклад, мають домовленість з провідниками вагонів, які за 3 відс. від суми перевозять гроші.

Міліція в містах бере грошові кари, якщо українець перебуває не в тому районі, де зареєстрований, або йде вулицею серед ночі. Працедавці, як державні, так і приватні, охоче використовують задешево працьовитих українців. Але отримувати дозвіл на це працедавці не хочуть, щоб не платити податки. Крім того, процедура отримання дозволу забюрократизована, багато мороки, треба платити 100 долярів за одного робітника.

В Росії бракує інформації про Україну, бракує української освіти, важке становище української церкви в Росії.Часто на українців чиниться моральний тиск. Киянин О. К. розповідає: „Кожен день я стикався з росіянами і вони мені кожен день казали: ми вас поїли, годували, а ви, такі невдячні, нас покинули, вийшли з Союзу. Інакше, як „хохлами“, нас не називали, і вважали, що ми їхні робочі місця позаймали, їм немає де працювати, хоч самі пиячили з ранку до ночі“. Актуальною є проблема виборчих дільниць на території Росії. Особа, якщо виїхала на заробітки в РФ, повинна мати можливість проголосувати. В США таким людям допомагає діяспора, а в Росії такої допомоги немає, немає й Греко-Католицької Церкви, потрібної для багатьох заробітчан.

Клопоти українців перебувають в полі зору консульських служб України, але досі немає міждержавної угоди в цій площині.

Новий уряд України заявив про програму „Назустріч людям“, за якою громадяни України, які приходять до консульського відділу, незалежно від того, леґально чи нелеґально вони перебувають на території РФ, повинні діставати допомогу.

Об'єднання українців в Росії створило Комітет громадян України, який займається проблемами заробітчан. Засновано правовий центр, де діють професійні юристи, які знають російські закони. Але ці перші кроки зроблено в російській столиці, а заробітчан повно на периферії і їхнє становище жахливе.

Сьогодні повинна бути підписана угода, яка реґламентувала б порядок працевлаштування громадян України, соціяльного і пенсійного забезпечення. Така угода вигідна й Україні: люди заробляють і привозять гроші в Україну. Нова українська влада, зокрема Посол України в Росії мали б рішуче ставити ці питання перед російською владою – не просити, а вимагати, адже тепер українці будують Росію, а не навпаки.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про музейні скарби і їхні долі

Раз-у-раз читаємо в пресі про скарби мистецтва, які переходять з рук до рук фантастично багатих людей, або їх складають у національних музеях, як доказ культури і зрозуміння для таких виняткових чи унікальних дорогоцінностей у даній країні.

Ось саме минулого тижня американська преса писала широко про те, що в авкційному домі Содербі в Ню-Йорку продаж картин відомих майстрів приніс 130.7 мільйона долярів. Розуміється, як продавцями, так і покупцями були особи, що не лише мають особливе відношення до мистецьких цінностей, але й досить гроша, щоб їх купувати.

Так ось, наприклад, відома картина Пікасса „Жовта гола жінка" створена в 1907 році, мала аж декілька охочих її купити, стала власністю німецького колекціонера, знавцямистецтва, що заплатив за неї „тільки" 13.7 мільйона долярів, втричі більше від першої ціни картини. На цій самій ліцитації японський збирач мистецьких творів продав картину Моне за 12 мільйонів долярів, а інша картина цього самого французького мистця, яка стояла на продаж за 1–2 мільйона долярів, була продана за 5.1 мільйона.

Такі височезні ціни картин, навіть коли вони справді винятково цінні, не трапляються часто, і тому про цю ліцитацію так широко писала американська преса, а ми можемо дивуватися не лише з цін, але із надзвичайно високої вартости мистецьких творів.

Розуміється, в українському мистецтві навіть не можна мріяти про таку оцінку відомих наших мистців, але все ж таки щораз вище оцінюється вартість рідкісних творів та рідкісних скарбів, що знаходяться у наших музеях чи архівах. Від деякого часу є „голосною" та широко обговорюваною справа „торгівлі" архівними матеріялами з музеїв та національних збірок.

Правда, архіви старих цінних документів не мають такої загальної естетичної вартости, як мистецькі картини, але вони є незвичайно цінним доказом історичних моментів та подій даної країни та її значення у світовому маштабі. Для кожного народу це – скарби!

Не можна, отже, дивуватися, що продаж чи що, гірше, крадіж архівних матеріялів з музеїв чи інших „офіційних" збірок – це велика історична втрата і шкода. Тим можна пояснити і теперішні події в Україні, що саме торкаються нелеґального продажу за високі суми цінних архівів з наших музеїв чи збірок.

Про це тепер говорять в Україні. Але не тільки там. Про „зникнення" цінних архіварних матеріялів із Львівського архіву писала вже і „Свобода" і „Український Тижневик". Обидва ці часописи вмістили також відкритий лист-звернення у цій справі, підписаний цілим рядом відповідальних осіб з культурного і наукового світу в Україні. І тут, як і у продажі картин, ідеться про заробіток – тільки коли він у продажі картин цілком леґальний – при оцінці та продажеві архівних матеріялів він ніяк таким не є.

Тому не можна дивуватись, що такий нелеґальний і шкідливий перехід цінних „скарбів" нашого українського життя викликає в культурному українському світі глибокий неспокій, а то й виправдане обурення.

Чи це допоможе у майбутньому і чи поверне ті „архівні скарби" туди, де вони повинні зберігатися – покаже майбутнє.

О–КА

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз – SVOBODA – Published by the Ukrainian National Association

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу $45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор –Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич, Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „СВОБОДИ“

Адміністратор – Володимир Гончарик (973) 292-9800 дод. 3041
Керівник відділу оголошень – Марійка Осціславська (973) 292-9800 дод. 3040 adsukrpubl@att.net
Передплата – Марійка Пенджола (973) 292-9800 дод. 3042

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Справді на мовному розпутті

Під згаданим наголовком в „Свободі" 7 жовтня появився цінний і актуальний допис Романа Ричка на тему українського правопису. Автор цілком слушно вказує, що ще й сьогодні є науковці, котрі під проводом академіка В. Русанівського ведуть кампанію проти Харківського правопису 1928 року і продовжують вихваляти правопис 1933 року, накинутий на нашу мову компартійними україножерами. В. Русанівський і його „соратники" називають Харківський правопис „діяспорним".

В 2004 році в Києві появилася моя книга „Педагогічна психологія", котра одержала високу оцінку від Науково-методичного центру вищої освіти міністерства освіти і науки України, за підписом директора центру. Він називає книгу „цікавою і конче потрібною". Проте анонімний рецензант, котрий уважав за доцільне не подати свого прізвища, написав: „Хоч сам посібник написаний доступно, діяспорний діялект (*моє підкреслення* – **І. Г.**) української мови, яким послуговується автор, ускладнює процес знаходження відповідних термінів у сучасній українській психології".

Іван Головінський,
Сомерсет, Ню-Джерзі

Невже непоінформованість?

Прочитала оголошення, що НТШ-А влаштовує літературний вечір Дмитра Павличка, та ще й з такою „єрихонською" (як казав Є. Маланюк) рекламою, – й мене огорнуло почуття великого здивування.

Чому Д. Павличко перефарбувався на помаранчево, не тяжко збагнути. Він завжди був „практичний": ні з Гельсінською групою, ні з шістдесятниками не зв'язувався. Друкувався тоді, як Василь Стус, Юрій Литвин і багато-багато інших мучилися й гинули на засланні, коли Ліни Костенко не друкували роками. Тож тепер хвалитися своєю великою продуктивністю прямо не випадає. Відносно цих близько 30 збірок поезій, то ще питання, чи це справжні поезії, чи тільки вірші? Різницю вияснив вищезгаданий Є. Маланюк у своїй доповіді „Поезія і Вірші" ще у Львові, в 1936 р., а потім видав її у „Книзі спостережень" у 1962 р. в Торонто. Ця стаття повинна б бути обов'язковою лектурою для всіх, хто вважає себе літературознавцем. Творчости не можна важити на фунти. Є поети, які написали менше, але справжніх поезій, що читаються з насолодою.

В Україні Д. Павличка називали „публичко". Маю одну з Павличкових збірок – „Гранослов" („Радянський письменник", Київ, 1968). Поезії у ній мало. Зате є паплюження діяспори й підлабузництво: „Лицеміри", „Я – кубинець" та ін.

Ще недавно у статті „Адвокати й жертви" (*„Свобода", 19 вересня 2003*) Вахтанг Кіпіані писав: „А хіба галичанин і колишній член юнацтва ОУН Дмитро Павличко не знав, що бреше, коли писав маячню про бандерівців?". Тож чому тепер такі великі фанфари? Чи можливе таке в інших народів?

Міра Гармаш,
Філядельфія

Кубанці у Києві

На День Незалежности у Києві група з далекої Кубані співала на Майдані українські пісні і виконувала українські танці. Це мене дуже вразило. Які кошти і приготування ці молоді люди зробили, щоб бути у Києві на День Незалежности України! Чи ми, українці, не повинні схилити голови і низько уклонитися українцям з Кубані? Кубань простягає свою руку до нас, і ми усі повинні допомогти тим людям морально і, може, економічно, бо ми чуємо їхній біль за Україною.

Кубань – це частина України, яка була заселена українськими козаками у XVI столітті, а перед тим була частиною Київської Руси. Ми, українці, повинні заохочувати і підтримувати український дух і українську науку і мову на Кубані.

Юрій Кравчук,
Вільмінґтон, Делавер

Допомога львівській лікарні триває

Насамперед хочу подякувати всім добродіям, які допомогли нашій лікарні. Всі ми розуміємо, що кожен свої гроші міг би використати для себе чи своєї родини. Але небайдужі до чужих бід і проблем люди не залишилися осторонь і вже протягом двох років допомагають українським хворим дітям.

На сьогодні ми, напевно, єдиний з державних медичних закладів міста, в якому діти з малозабезпечених родин, сироти і напівсироти повністю отримують безкоштовне лікування.

Тепер матерям і бабусям, батькам і дідусям або опікунам не треба думати як „викроїти" гроші для лікування дитини.

Допомога закордонних українців для нас є неоціненною, тому що в нашій державі, в тому числі і у сфері медицини, назбиралося стільки проблем, що вирішити їх всіх зразу неможливо і очікувати на позитивні зміни в скорому часі не можна. Завдяки добродіям з Америки сотні хворих дітей вже поправили своє здоров'я.

Леся Гладун,
Львів

Організація „Американці в обороні людських прав в Україні" (AHRU) продовжує збірку грошей на клініку – дитячий денний стаціонар у Львові. Просимо посилати пожертви до: „UHRU Lviv Clinic", 43 Midlard Place, Newark, NJ 07106. Пожертви на АГРУ звільнені від оподаткування.

Божена Ольшанівська,
президент АГРУ, Нюарк, Н. Дж.

„Битва на Хрещатику" – продовження провокацій

Відзначення свята Покрови та вшанування ветеранів ОУН і УПА цього року викликало провокації проґресивних соціялістів, комуністів та інших проросійських груп. „Битва на Хрещатику" стала логічним продовженням перманентних провокацій тих політичних сил, які не змирилися з нищівною поразкою на минулих виборах та впродовж останніх місяців те і робили, що шукали приводу „помахати кулаками" після генерального бою. Про те, що так звані „радикальні ліві організації" готуються до провокацій, можна було зрозуміти вже під час акції з перенесення катедри Української Греко-Католицької Церкви зі Львова до Києва. Вже тоді Н. Вітренко і Д. Корчинський недвозначно натякали, що готові до „рішучих дій" з метою „придушення" у Києві усіляких виявів „українського націоналізму". Як це виглядає на практиці, усі побачили 15 жовтня у Києві. Все, що відбулося - черговий антиукраїнський шабаш, на якому прокомуністичні й проросійські елементи глумилися над державною символікою, принижували українську націю і зневажали незалежну Україну.

Конфлікт на Хрещатику має також інший підтекст, безпосередньо пов'язаний з „епопеєю"-державного визнання ОУН і УПА. Цього дня українська влада мала добру нагоду побачити, до яких наслідків може призвести зволікання з необхідністю відновити історичну справедливість щодо ветеранів національно-визвольного руху, зокрема українських націоналістів та повстанців, що під час Другої світової війни боролися за самостійність України.

Напередодні свята Покрови під керівництвом віце-прем'єр-міністра В'ячеслава Кириленка відбулося засідання урядової комісії з питань вивчення діяльности ОУН і УПА, яка схвалила висновок робочої групи Інституту історії Національної Академії Наук України, котра вивчала діяльність ОУН і УПА, і законопроєкт, запропонований Міністерством праці та соціяльної політики, щодо змін до Закону про соціяльний статус ветеранів війни та ґарантії їх соціяльного захисту.

На перший погляд, усе виглядає дуже оптимістично. Але кожен, хто цікавився проблемою визнання ОУН і УПА, знає, що подібне рішення одного разу уже ухвалювалося – в серпні 2000 року. Яка доля того законопроєкту? Чому він загубився у коридорах влади? Врешті, чому сьогодні про це ніхто не згадує, натомість ведеться робота, яку уже один раз було зроблено?

Про це необхідно нагадати ще й тому, що цьогорічна провокація стосовно комбатантів ОУН і УПА була розрахована в першу чергу на підрив авторитету Президента України В. Ющенка, який у травні закликав ветеранів УПА і Червоної армії до примирення. Так хочеться, щоб конфлікт на Хрещатику став „останнім боєм УПА".

Богдан Червак,
провідник Київської міської організації ОУН

Настав час сказати правду

Двадцять другого вересня, увечорі, в Гамілтоні, Канада, в телепрограмі „Джепарді", якою проводить Алекс Трібек, було запитання: „Велике князівство звалося Київ-Русь. А яку назву ця держава має сьогодні?". Відповідь була – Росія. А. Трібек відкинув цю відповідь і каже: „Назва держави сьогодні є Україна". Програма продовжувалася, але за декілька хвилин А. Трібек перепросив цю пані, що дала відповідь „Росія", і сказав, що його дорадники йому підказали відповідь: „Росія також може бути". Так москалі фальшують історію України століттями по всьому світі.

Я пригадую, коли ми святкували 1000-річчя Хрещення Руси-України, до нас приїхали гості з Фльориди, бо в нас у Гамілтоні мало відбутися велике свято. Ми вже були готові йти, але я хотів побачити, що робиться в світі, і ввімкнув телевізор, а там промовляє М. Ґорбачов і каже, що він уже відсвяткував 1000 років хрещення Росії. Москва ніколи не мала стабільної писаної історії і завжди її міняла. Вони навіть і до сьогодні нікому не сказали, скільки загинуло москалів під Конотопом від козацьких шабель. Увесь світ знає, що Москву заснував князь Довгорукий, але про Новгород Москва мовчить, бо він був заснований, ще коли кордони Київської держави межували на півночі з Фінляндією, на сході – по річці Волзі, аж до Каспійського моря, на півдні йшли Руським морем (це Чорне море).

В Новгороді вже була побудована дерев'яна церква, але коли князь Володимир Великий побудував собор святої Софії в Києві, то через п'ять років в Новгороді дерев'яну церкву розібрали, а на тому місці збудували копію київської святої Софії.

Коли в Росії господарював Б. Єльцин, то він побував у Ярославлі і під час тризни йому сказали, що місто заснував київський князь Ярослав Мудрий. Б. Єльцин сказав: „Гарний був чоловік, поставте йому пам'ятник". А колишній Президент України Л. Кучма хотів поставити пам'ятник катові України – В. Щербицькому. Настав час, щоб наші історики, науковці і усі, кому дорога наша мучениця-ненька Україна, відгукнулися і сказали для усього світу, звідки і в якому столітті появилася назва Росія. Бо назва „Росія" ніколи не мала нічого спільного з назвою Київська Русь.

Василь Дудка,
Гамілтон, Канада

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Богдан Кравців - поет, „байройтець", редактор „Свободи"

Ярослав Ликтей

Богдан-Юрій Кравців народився 5 травня 1904 року в селі Лоп'янка в Івано-Франківській області, у родині священика Миколи та Олени (з Богачевських). В 1924 році випадково познайомився з 14-літньою Неонілею (Ніль) Головацькою, дочкою пароха села Висли Степана Головацького. Кравців відвідував гімназію й університет у Львові. Десять років пізніше він одружився з Неонілею – 1934 року, а три тижні після шлюбу його арештували і вислали в Березу Картузьку. На вимогу Митрополита Шептицького його випустили, одначе побитого, зі знищеними нирками. Після повоєнних мандрів та вельми продуктивного творчого життя, Кравців помер у листопаді 1975 року. У них була одна доня та два сини.

Автор цих рядків познайомився з поетом в таборі „переміщених осіб" Леопольд Касерне у Байройті, місті Вагнера. Він привіз свого сина Миколу-Гордія-Святославова, якого звали Гоком, до гімназійної бурси та просив, щоб я в бурсі хлопцем заопікувався. Це була культурна, високоідейна та патріотична людина , яка безмежно любила Україну, поезію та свою сім'ю.

Було приємно, коли випускники „байройтських" таборових гімназій вирішили присвятити цьогорічний з'їзд на Союзівці „байройтцеві" та колишньому редакторові „Свободи" Богданові Кравцеву. Вже минуло сто років від народження поета, а в листопаді 2005 року минає 30 літ від його смерти. Доповідь на з'їзді, на академічному рівні, про нього виголосила Рося Огродник-Гарасимович. Вона ствердила, що Кравців був поетом, патріотом, борцем за правду, громадським діячем, ідеологом, завзятим пластуном, вірним мужем, відповідальним батьком та дідусем. Поезія у нього була на першому місці, хоч у житті траплялися тяжкі умови і не все він міг собі дозволити писати вірші, бо на чужині не міг вижити з поезії, але, по змозі, вперто повертався до неї. Рося підкреслила, що він свідомо вибрав клясичну форму для своєї творчости, а в громадській праці він клав наголос на виховання молоді.

Б. Кравців любив журналістику. Приїхавши до Америки, в 1950–1953 роках він був редактором „Америки", а в 1955–70 роках – редактором „Свободи". Він також був редактором пластового журналу „Молоде Життя", літературного журналу „Сучасність", „Ukraine: A Concise Encyclopedia" й „Енциклопедії Українознавства". Він належав до багатьох організацій і товариств.

Яка його особистість і яку ролю відіграє він як чоловік батько чи дідусь? На жаль, біографічні дані скупі. Знаємо, що він був людиною родинною, що любив свою дружину Неонілю (Нілю), своїх дітей та внуків. Дружина казала, що він любив Україну, і боліла його кривда, яка діялась Україні, і саме почуття кривди виривало його з родини, тому не часто він з нею бував. Рося підкреслила, що в творі Ібсена „Пер Гинт" з'являється Сольвейґ – неймовірно терплива і любляча жінка, яка вічкує свого улюбленого Пера, прощаючи йому всі його провини. Б. Кравців часто порівнює Нілю до „Сольвейґ". Бо найгірше для нього були розлука і усвідомлення, що скоро не повернеться. Його мучила думка, що Ніля, сама вдома з діточками, терпеливо, мов Сольвейґ, очікує його повернення. Він писав:

Вичікую, згаряючи в чеканні –
Без тебе, доні й сина – сам один,
І в чорні чотки час твердий чеканю,
Холодну твердь карбованих годин.

Рося переплітала свою доповідь віршами Кравцова, які крім неї, читали Євген Кулик, Наталка Соневицька та Лариса Зєлик. Музику, яку скомпонував д-р Ігор Соневицький на слова Б. Кравцева, присутні слухали зі записів.

Протягом усього подружнього життя (41) Кравців щороку складав вірш, присвячений Нілї в день її ангела – 10 листопада. На жаль, більшість з тих віршів пропала, залишилось лише 24. Це невимовно сентиментально-любовні вірші „Моїй Сольвейґ" або „Коханій Ніль", „Моїй єдиній", або „Солоденькій Ніль".

Б. Кравців понад усе любив родинне життя, родинний спокій, дружину, дітей, особливо ніжно внуків. Їм [illegible] присвятив [illegible] немало коротеньких віршів, які яскраво віддзеркалюють його ставлення до них.

„Гордієві"

На той бік світу -ген, в поля рижові й джунглі,
Понад моря чуйні і городи поснуті –
Складаємо Тобі, Гордію наш, листа.
Дощі і зимно й тут. Холодна самота
Сповзає, як змія, змагається і злиться...
Сумуємо усі. Горює німо Христя,
Марія-Леся жде, чекає твій Андрій,
Що прийдеш ти – і він піде також у бій...
І тужим-молимось ми з мамою щоднини

Богдан Кравців, графіка, 1967р. Франція, (архів „Свободи")

„Христі":

Невістульці, далекій нашій Христі
Шлемо услід голублені листи:
Бажаєм, щоб шляхи ясні й барвисті,
Стелились їй, світились у світі.

Богдан Кравців залишив велике число прозових праць різної тематики, бо його зацікавлення було багатогранне. Він дотепер ще добре не досліджений.

Рося Огродник-Гарасимович читає доповідь про поета та редактора „Свободи" Богдана Кравцева, під час байройтського з'їзду на Союзівці.

ПОВІДОМЛЕННЯ

для членів 327-го Відділу УНС

З днем 1-го листопада 2005 року, обов'язки секретаря 327-го Відділу перебирає новий секретар:

БОГДАН ПОДОЛЮК

Просимо членів звертатися у всіх справах членства та забезпечення в УНСоюзі на адресу:

Mr. Bohdan Podoliuk
31 Texas Street
Hicksville, NY 11801-2524
Tel.: (516) 433-9381

Дні пам'яті Лицаря Правди Петра Григоренка

Лідія Коваленко

НЮ-ЙОРК. – Девятого жовтня ц. р. в Колюмбійському університеті відбулися чергові, п'яті Григоренківські читання, організовані Громадським фондом ім. П. Григоренка (президент- Андрій Григоренко), спільно з Гаріманським інститутом в рамках його Українських студій (директор – Марк фон Гаген).

Цьогорічні читання були присвячені 40-річчю правозахисного (дисидентського) руху в колишньому СССР. Його днем народження вважається 5 грудня 1965 року- день, в який відбулася демонстрація на площі Пушкіна в Москві на захист арештованих письменників Синявського і Данієля. Її учасниками, як і багатьох подальших, були батько і син Григоренки. Це була перша в СССР після 1927 р. демонстрація невеличкої групи людей, що співчували арештованим і заявили, що вони вимагають гласности і законности. Тобто, що вони виступають „не лише проти цього засудження, а проти будь- якого засудження, що не спирається на закон", – так пише П. Григоренко в своїх „Спогадах". Висунуто гасло: „Поважайте Конституцію!". А коли антиконституційний судовий процес над арештованими був описаний в „Білій книзі"(самвидав), її авторів теж було арештовано і відбувся закритий суд над ними – про це знав весь світ. Правоохоронці перейшли в наступ – боротьбу за права людини, яка вже не затихала і триває досі. Сьогодні в Україні Майдан вимагає від „помаранчевої" влади теж гласности, прозорости. Ось чому організатори Читань вдячно згадали і той час, і тих людей, які стояли біля джерел правозахисного руху 40 років тому, серед яких провідне місце займав наш земляк Петро Григоренко, якому 16 жовтня виповнилося б 98 років. І запросили для слова в Читаннях учасників зародження цього руху – рідних, соратників, друзів Лицаря Правди.

Після того, як Читання вікрив директор Українських студій Гаріманського інституту Марк фон Гаґен, виступали син генерала Григоренка – Андрій Петрович, син всесвітньовідомого поета Сергія Есеніна, головний ідеолог руху Олександер Есенін-Вольпін та Павло Літвінов – один з найактивніших правозахисників Григоренків, організатор демонстрації на Красній площі проти окупації Чехословачини в 1968 р., він же внук Максима Літвінова – міністра закордонних справ при Сталіні.

Кілька слів про головного доповідача Олександра Есеніна- Вольпіна, запрошеного з Бостону, де проживає з 1972 року –часу вимушеної еміграції . Він – визначний вчений в галузі математичної логіки, теорією якої продовжує займатись і публікувати наукові праці, і також поет. Це він за 20 років до Горбачова вперше висунув гасло „Дотримуйтесь Конституції!", під якими діяв рух. Він першим спробував кару „психушок". Його ім'я згадує Петро Григоренко в "Спогадах" в числі найближчих друзів.

Зліва: Петро Григоренко, д-р Ярослав Воєвідка, Зінаїда Григоренко, д-р Іван Макаревич (архів „Свободи")

Кожен із учасників Читань в своїх виступах віддавав належне перш за все ролі, значенню і феномену особистості Петра Григоренка (1907-1987). Це ім'я очолює список представників України – борців за права людини в радянські часи, поряд з ним стоять імена Стуса, подружжя Руденків, Світличного, Марченка, Караванського,Чорновола, Лук'яненка та багатьох інших – поряд, знов таки, з всесвітньовідомими іменами Сахарова, Буковського, Копелєва, Медведєва, Чалідзе, Шаранського, Ковальова та багато інших. Петро Григоренко – це наш український Сахаров, наш Лицар Совісти і Чести. Правдолюб, який в ім'я справедливости і моральних чеснот відмовився в 60-ті роки від усіх благ, почестей, нагород і звань представника партійної, військової і наукової еліти в непорушному, як тоді вважалось, Совєтському Союзі. А мав же найвищі звання та посади: генерал, професор, начальник катедри кібернетики Військової академії. Згадує Андрій Григоренко:

– Демонстрація 5 грудня 1965 року була короткою – всього 5-10 хвилин. Прийшли 100, може, 200 осіб. Хтось сказав: „Громодяни! Хто прийшов висловитись, підходьте до мене". Так ми всі згуртувались біля самого памятника Пушкінові. Я тримав батька за руку, дуже боявся його нового арешту. Навкруг, на віддалі, стояли пару тисяч людей, які прийшли подивитись, як нас будуть арештовувати. Ми були оточені перевдягненими каґебістами та закордонними журналістами. Представники КҐБ пробували провокувати. Ніхто не піддався. Правда, Буковський був арештований напередодні. Він був організатором цієї демонстрації, а ідеологом, хрещеним батьком руху – Есенін-Вольпін. Щодо нас, учасників, то я вже висловлювався раніш: ми прийшли туди як окремі особи, а відійшли як один рух.

Після цього демонстрації біля памятника Пушкінові відбувались щорічно. Лише з 5 грудня були перенесені на 10 грудня – Міжнародний день прав людини, Як я розумію, і після моєї еміграції в 1975 році люди традиційно там збирались. І донині сходяться, але вже біля каменю, привезеного з Соловків, навпроти Луб'янки · будівлі колишнього КҐБ, а зараз його спадщини – ФСБ. Боротьба за права людини залишається актуальною"...

Учасниками англомовних Читань були як етнічні українці, так і американці, які відвідують Українські студії Колюмбійського університету або цікавляться українською тематикою. Цікаво, що обидві частини зустрічі фільмували французькі документалісти.

Ця імпреза спонукала мене негайно прочитати „Спомини" Петра Григоренка. Сприйняла їх, як найвразливіший, найпереконливіший документ нашої історії совєтського періоду, написаний не тільки правдиво, щиро, але й майстерно, з художнім талантом і без фальшивого патосу. Зустріч з П. Григоренком навіть на сторінках книги та його соратниками віч-на-віч – подія в моєму житті. Сподіваюся, що ця інформація спонукає новоприбулих „четвертої хвилі" знайти цю книжку і прочитати.

А ще вважаю, що Петро Григоренко слідом за Левком Лук'яненко достойний звання Героя України (посмертно). А близьке 100- річчя від дня його народження – добра нагода.

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Відкрито пам'ятник Тарасові Шевченкові

СИРАКЮЗ, Н. Й. – Думка про те, щоб увічнити в місті пам'ять пророка українського народу Тараса Шевченка, жевріла в серцях кількох поколінь українських поселенців упродовж багатьох десятиліть. Українці плянували вшанувати свого улюбленця гідним пам'ятником або вулицею його імени. У минулому такі спроби вже були, але з різних причин не увінчались успіхом. Тепер же мрія здійснилася. Подбав про це Комітет будови пам'ятника Т. Шевченкові в Сиракюзах, який очолював Орест Грицик, а заступником була завідувач місцевої Федеральної кредитової спілки Надія Гайдук. Після майже дволітньої праці ентузіястів комітет завершив розпочату справу.

У неділю, 16 жовтня, на площі перед Українською греко-католицькою церквою св. Івана Хрестителя відбулося урочисте відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в молодім віці. Поет тримає в руках „Кобзаря", на ногах у нього – ланцюг, бо в кайданах неволі він народився. В кайданах російських поневолювачів довго стогнав наш народ, а поет своїм пророчим словом закликав земляків розірвати ланцюги неволі, щоб здобути волю. Постать Тараса Шевченка у бронзі створив американський скульптор Бенедикт Декстер з Пен Єн, Н. Й. – автор пам'ятників заслуженим американським достойникам, при активній співпраці архітектора Володимира Бутенка з Сиракюз.

Програму відкриття пам'ятника вела Ірина Купровська-Андерсон. На жаль, під час торжества падав холодний дощ, але й це не зашкодило святу. На вулиці було споруджено трибуну, на якій зібрались промовці та почесні гості, між ними – посадник міста Метью Й. Дріскол, міський законодавець Марті Мастерпол, комісар парків і розваг Джеймс Колінс, адміністратор публічних справ Деніс Броґан, радник Вільям Раєн. Окрім місцевих посадовців, на святі були Генеральний консул України в Ню-Йорку Сергій Погорельцев з дружиною Світланою, скульптор Бенедикт Декстер, декан Сиракюзького університету д-р Михайло Василенко, завідувач Української федеральної кредитової спілки в Рочестері Тамара Денисенко, Орест Грицик, Надія Гайдук, парох церкви св. Івана Хрестителя о. д-р Іван Кащак, пастор Першої української п'ятдесятницької церкви Микола Онуфрійчук, єпископ п'ятдесятників Мар'ян Сулима та підприємець, власник ресторану „Coleman Irish Pub" Пітер Колман, який був ініціятором будови пам'ятника Т. Шевченкові.

Програму відкриття почав молитвою о. д-р Іван Кащак. Слово сказав посадник міста Метю Дріскол і прочитав спеціяльну проклямацію з цієї небуденної нагоди.

Головними промовцями на святі були Генеральний консул Сергій Погорельцев, декан д-р Михайло Василенко, Тамара Денисенко.

Святочну громаду вітав також Орест Грицик, який спеціяльно прилетів на відкриття пам'ятника з Ірляндії.

У мистецькій частині перед пам'ятником виступили два зведені церковні хори (католицький і православний) і чоловічий хор „Сурма" під батуто Марусі Тишко, які виконали могутній Шевченків „Заповіт", а хор Першої української п'ятдесятницької церкви під керівництвом Олі Рудки виконав релігійну пісню „Боже милий".

При цьому годиться відзначити чисельну участь у відкритті пам'ятника вірних місцевої Української православної церкви св. Луки та членів дирекції Української федеральної кредитової спілки в Рочестері.

Програма відкриття пам'ятника продовжувалась в Українському народному домі. Про працю комітету будови пам'ятника говорила Надія Гайдук і голова комітету Орест Грицик, а сумівський танцювальний ансамбль „Одеса" під керівництвом Слави Бобецької розважав публіку „Привітом" і „Гопаком".

Приємно було бачити на тлі великого портрета Кобзаря, яким була прикрашена сцена, дітей Школи українознавства ім. Лесі Українки, які виступили з піснею „Поклін Тобі, Тарасе" та зі збірною декламацією „В поклоні Шевченкові".

Учасників історичної події кредитівка запросила на гостину. Під час прийняття присутні піднесли тост і заспівали членам комітету будови пам'ятника „Многая літа".

Микола Дупляк

Пам'ятник Т. Шевченкові в Сиракюзах.
Фото: Надія Гайдук

Вшановано пам'ять жертв Голодомору в Україні

ЧИКАҐО. – Панахида, присвячена жертвам українського Голодомору 1932-33 років, була відслужена 18 вересня в катедрі св. отця Миколая. Ця поминальна акція була організована Фундацією Українського Геноциду у США, яка у співпраці з УККА та іншими громадськими організаціями доклала багато зусиль для того, щоб Голодомор 1932-33 років було визнано геноцидом проти українського народу.

Найголовнішим здобутком Фундації стало те, що 5 серпня 2005 року губернатор штату Род Благоєвич підписав Закон про вивчення національних геноцидів у програмі загальноосвітніх шкіл штату. Відтепер у шкільну програму запровадили розділи про геноцид в Україні, Вірменії, Камбоджі, Боснії, Руанді та Судані.

Багато зусиль доклали М. Міщенко, М. Кочерга, І. Горчинська, Т. Кузик-Сторі, К. Міщенко-Мицик, Л. Ткачук та інші для приготування Панахиди, віча й обіду в Українському культурному осередку. Священики храмів св. о. Миколая, св. Володимира, св. Володимира і Ольги, св. Андрія, св. Софії, св. Покрови та св. Петра і Павла разом з владиками Інокентієм з Чикаґо та Олександром з Дітройту відправили Панахиду, на яку прийшли представники всіх українських громадсько-політичних, культурно-освітніх та молодіжних організацій, фінансових установ та шкіл українознавства міста та околиці, мистецькі творчі колективи та багато інших, які не забули про свій громадянський обов'язок.

Після Панахиди процесія з хоругвами рушила до Культурного осередку, де відбулося віче та „голодний обід". Віче відкрив голова Фундації Українського Геноциду у США Микола Міщенко.

Український уряд представляв виконуючий обов'язки Генерального консула України в Чикаґо Олег Шевченко, який у промові наголосив, що геноцид в Україні за своїми маштабами і садизмом не може зрівнятися ні з яким іншим. Ще один промовець, Іван Яресько, навів багато фактів і свідчень про ті страшні роки. Його промова супроводжувалася демонстрацією фотографій замучених голодом дітей і старих людей, які нікого не залишили байдужими.

Почесними гостями були сенатор Жаклін Колінз, конгресмен Пітер Фрічі та представник бюра губернатора Д. Благоєвича – Христя Герберт. Їм було вручено почесні грамоти від вдячної української громади за їх участь у прийнятті Закону про вивчення Українського Геноциду в американських шкільних програмах. Сенатор Жаклін Колінз сказала, що вона винесла проєкт закону на розгляд сенаторів з почуттям виконаного обов'язку. Як глибоко віруюча людина, вона завжди душею вболівала за справедливість, тому девізом свого життя обрала слова свого духовного наставника Мартіна Лютера Кінга: „Найменша несправедливість завжди є загрозою для справедливости в цілому".

Христя Герберт, українка за походженням, сказала, що дуже горда з того, що Ілиной виявився першим штатом, який вивчатиме одну зі сторінок української історії. Конґресмен Пітер Фрічі розповів, яке глибоке враження справив на нього перегляд фільму про Голодомор.

Найбільш зворушливою була промова свідка Голодомору 1932-1933 років Архиєпископа Олександра з Дітройту, який жив з батьками у Полтаві, коли в Україні розпочався голод. Владика Олександер Биковець добре пам'ятає, як йому батьки забороняли виходити самому на вулицю, бо скрізь точилися розмови про те, що дитяче м'ясо продають на базарі…

На завершення хочеться погодитися з Юрієм Мельником, який вважає, що інформація про ці події мусить бути максимально донесена до молоді. Молоде покоління українців повинно знати, яку трагедію пережив український народ, і все ж зумів зберегти свою національну самобутність. Пам'ять про ці події повинна давати нам силу будувати краще майбутнє.

Лариса Кухар

Міжнародна конференція в Музеї визвольної боротьби України

Частина учасників конференції. Сидять зліва: Х. Лужницька, П. Кенеді-Ґрімстед, О. Пеленська, Р. Лубківський, М. Няхай, М. Солопига, М. Мушинка

ПРАГА, Чехія. – За програмою Днів української культури, що в жовтні відбувалися в Празі, Хомутові, Брно та Плзені, проходила й міжнародна наукова конференція „Музей визвольної боротьби України в Празі. Втрати і знахідки", присвячена 80-літтю заснування цієї найвизначнішої архівно-документаційної установи української еміґрації міжвоєнного періоду.

Організатором конференції була Слов'янська бібліотека в Празі (директор Л. Бабка), Чеська асоціяція україністів (голова Б. Зілинський), Посольство України в ЧР (посол І. Кулеба), Українська ініціятива в ЧР (голова Б. Райчинець) та Об'єднання українців ЧР. Проходила вона в одному з залів середньовічного палацу „Клементинум", який після розбомблення будинку Музею 14 лютого 1945 р. став осідком переховування його матеріялів. Їх збереглося майже 40 тонн – понад мільйон архівних одиниць.

Комуністична влада Чехословаччини в березні 1948 року майже всі ці матеріяли вивезла в Радянський Союз, де по них пропав будь-який слід. Лише в останньому часі вони виринають на поверхню з суперсекретних фондів КҐБ.

Головною метою празької конференції, в якій брало участь понад 70 науковців з різних країн, було виявлення місцезнаходження матеріялів музею. На конференції були зачитані 22 доповіді. Були доповідачі з Чехії – О. Пеленська, Б. Зілинський, А. Моравкова, А. Копржівова, Р. Махаткова, С. Стефанюк, України – Р. Лубківський, Г., О. та Т. Боряки, М. Палієнко, М. Чабан, В. Бойко, Б. Чайковський, О. Івасюк, Є. Парнюк. З Мюнхену прибув на конференцію Р. Яремко, з Словаччини – М. Securio Сополига.

Складовою частиною програми була презентація чотирьох книжок, виданих спеціяльно до конференції. На перше місце слід поставити український переклад англомовної монографії П. Кенеді Ґрімстед „Празькі архіви у Києві та Москві" (Київ, 2005, 252 с.), були праці О. Пеленської „Український портрет на тлі Праги" (Ню-Йорк – Прага, 2005, 222 с., спільне видання НТШ-А та Слов'янської бібліотеки в Празі), монографія автора цього звіту „Музей визвольної боротьби України в Празі та доля його фондів" (Київ, 2005, 162 с.). Книжки можна придбати за адресою: Fundacia Karpaty, 08001 Preshov, Gorkoho 21, Slovakia.

На виставці, влаштованій з нагоди конференції, були представлені рідкісні документи та експонати музея, збережені в празьких архівах, бібліотеках та приватних колекціях.

Микола Мушинка

Час міжнародно визнати Голодомор в Україні геноцидом

„Настав час для міжнародної спільноти визнати злочин Голодомору актом геноциду проти народу України", – наголосив Постійний представник України при ООН Посол Валерій Кучинський, виступаючи 1 листопада ц.р. на пленарному засіданні Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, присвяченому пам'яті жертв Голокосту. Україна однією з перших підтримала ініціятиву щодо проведення в рамках 60 сесії Генеральної Асамблеї ООН – вперше в історії Організації – такого окремого засідання.

Віддаючи данину пам'яті безневинним жертвам потворної ідеології фашизму, які загинули під час Другої світової війни, В. Кучинський підкреслив: і Голокост, і Голодомор є національними трагедіями, що потребують широкого міжнародного визнання.

Він нагадав у цьому зв'язку про Спільну заяву з нагоди 70-их роковин Голодомору, яку два роки тому підтримали понад 60 делегацій – третина всього складу ООН. Тоді, також вперше в історії ООН, Голодомор був офіційно визнаний національною трагедією українського народу, спричиненою жорстокими діями та політикою тоталітарного режиму. Наша держава продовжуватиме робити все від неї залежне, щоб донести правду про Голодомор до цілого світу, – наголосив В. Кучинський.

Україна стала співавтором прийнятої на засіданні резолюції Генеральної Асамблеї, яка беззастережно засуджує всі вияви релігійної нетерпимости, залякування чи насилля, вчиненого на етнічному або релігійному підґрунті, а також встановлює Міжнародний день вшанування пам'яті жертв Голокосту – 27 січня.

Постійне представництво України при ООН

Почесна ноша добродіяння „Самопомочі"

Зліва: Президент України В. Ющенко та Б. Ватраль

Той, хто вперше потрапляє на головну вулицю „Українського села" у Чикаго, обов'язково звертає увагу на чепурний триповерховий будинок, дорогу до якого знає переважна більшість українців міста. Перші імігранти не мали доступу до існуючих в Америці банків, не могли отримувати від них послуг і найперше – кредитів. Щоб допомогти новоприбулим у влаштуванні їхнього життя, потрібно було створювати національні кредитові спілки. Таким чином в Чикаго, у 1951 році, була відкрита така установа, на рахунку якої мався 351 доляр. Тепер активи цієї фінансової установи наближаються до 400 мільйонів долярів, при тому кількість членів каси зросла до 20 тисяч. Вперше поріг кредитової спілки Богдан Ватраль переступив у 1978 році. Тоді він виконував обов'язки заступника фінансового референта. Минуло три роки і молодий, здібний фінансист, який одержав університетську освіту, зайняв місце виконавчого директора установи. А з квітня 1991 року і по цей день Богдан Ватраль є президентом Українсько-американської федеральної кредитової спілки „Самопоміч".

У нього взяв інтерв'ю Анатолій Гороховський.

– Наскільки мені відомо, зараз кредитівки розрослись, вони виявились життєздатними і їх гаряче підтримують в діяспорі. Просив би поділитися своїми поглядами з приводу цього.

– Справді, за минулі роки українські кредитові спілки Америки зробили великий крок у своєму розвитку. І тому цілком закономірно, що настав слушний час об'єднання цих фінансових установ. Така організація була створена. Називається вона – Централя українських кредитових спілок Сполучених Штатів Америки. Вона об'єднує 14 фінансових установ, які надають певні пільги і послуги своїм членам. До цієї добровільної асоціяції належать 18 кредитівок, які мають на своєму рахунку два мілярди долярів активів. Послугами цих установ користуються понад сто тисяч людей.

– Відомо, що централя кредитівок вже існувала в середині 50-их років минулого століття. Хто до вас стояв біля керма цієї асоціяції?

– Керівником добровільної організації був Степан Керда. Її штаб-квартира знаходиться у Чикаго, зовсім близько від нас, через дорогу. Донедавна президентом цієї установи був Дмитро Григорчук, а я обраний головою правління Централі українських кредитових спілок Америки.

– Поділіться своїми враженнями від участі в роботі світової кооперативної ради?

– В кінці серпня керівництво Централі брало участь в роботі конференції Української світової кооперативної ради, яка відбулась в Києві. Я представляв кредитові спілки Америки. Ми разом вирішували питання про надання практичної допомоги своїм колеґам в Україні. Вона їм дуже потрібна для того, щоб мати можливість активно сприяти розвиткові малих українських підприємств. В минулому році було зібрано 150 тисяч долярів, з яких вже передано до України 85 тисяч, і готуємо позичку на суму у 200 тисяч дол. Окрім того, щороку до нас приїздять на навчання працівники з батьківщини. Ось і зараз у нас практикується одна з працівниць кредитівки з Могилянської академії.

– Який вплив мала Помаранчева революція на українські кредитові спілки Америки?

– Було зібрано понад 1 млн. долярів для підтримки тих, хто боровся на Майдані за майбутнє України, за її подальший розвиток на демократичних засадах, за краще життя народу. Тільки члени нашої спілки внесли у фонд допомоги понад 363 тисячі долярів.

– Яка практична допомога надається кредитівкою тим, хто її потребує?

– Кредитівка надає багато безкоштовних послуг, скажімо, відкриття рахунку чи заміна чеків того, люди заробляють на відсотках від своїх вкладів. Велику фінансову допомогу надає щорічно наша кредитівка культурним установам, школам, церквам. Ця підтримка складає десятків тисяч долярів.

Уточнення

В повідомленні „Поповнення Церкви християн віри євангельської", у якому йшлося про навернення 37 осіб до Віри Христової, („Свобода" з 14 жовтня, ч. 41), було неправильно подано прізвище автора інформації – Андрія Кремінського. Нижче подаємо текст про урочистість – Редакція.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. – 24 липня до мальовничого куточка на озері Онтаріо поспішали сотні віруючих, щоб стати учасниками і свідками урочистої події – хрищення новонавернених в Слов'янській церкві християн віри євангельської.

Такі події відбуваються в громаді вже 15 років і за цей час понад 300 осіб прийняли хрищення. Того дня 37 нових членів громади стали християнами через обряд, який означає заповіт з Господом і початок нового життя. Громада церкви побажала новим братам і сестрам рясних Божих благословінь і вірного дотримання обітниці, даної у водах озера Онтаріо.

Андрій Кремінський

Відбулася ювілейна рада куреня „Чорноморської хвилі"

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – В прекрасних соняшних осінніх днях 24–25 вересня на Союзівці 40-ий курінь Уладу Пластунок-сеньйорок „Чорноморської хвилі" провів свою курінну раду та відзначив 10-ліття існування. На фото – новообраний провід: курінна – Зірка Клюфас (перша справа), суддя – Леся Геймур (друга зліва), писар Оксана Кіналь (останній ряд – друга зліва), скарбник Орися Дмитрик-Бузета (останній ряд – перша справа) та хронікар Ірка Роґуцька (третя справа). ***З. К.***

Концерт в пам'ять Галі Клим

ІРВІНҐТОН, Н. Дж. – В неділю, 23 жовтня, в Народному домі відбувся концерт в пам'ять Галі Клим, видатного педагога Українського Музичного Інституту Америки (УМІ).

Концерт був улаштований з ініціятиви Таїси Богданської, президента УМІ. В програмі виступили колишні учні Г. Клим, а також інші студенти – випускники УМІ. Вони відтворили твори українських і світових композиторів в музичний і контемплятивний спосіб, з відчуттям і глибоким розумінням музичних творів. Виконавцями концерту на фортепіяні були: Рома Худьо („Інтермеццо" Нижанківського), Марта Магай („Баркароля" Лисенка), Уліта Ольшанівська („Фантазія" Шопена), Олег Сохан (Сонати Скарлятті), Ірена Пелех-Зварич („Прелюдія-хорал" Барвінського і „Поема Карпат" Фоменка), Марта Цибак („Балада" і „Ноктюрн" Шопена).

В додатку до фортепіянових творів, Оля і Михайло Стащишини виступили дуетом при акомпаніяменті бандури. Вони заспівали „Човник хитається" Романа Купчинського і „Три роки тому". Програму відкрила Таїса Богданська, вітаючи Владику Михайла Кучм'яка, отців, гостей. Вона згадала співпрацю з Галею Клим, їхні товариські зустрічі.

Іванна Мартинець виголосила згадку про її студентські часи, під час яких вона дружила з Галею в Мюнхені. Вона сказала, що попри обмеження ресурсів, вони часто зустрічалися і в приємному товаристві влаштовували музичні вечори.

Роман Савицький мол. розповів про працю Г. Клим в УМІ, її порив до музики і педагогіки, її відданість учням і студентам музики. Свій виступ він переплів віршами, які викликали піднесений настрій в слухачів. Він згадав тематичні концерти Г. Клим, її реферати з історії і теорії музики для молоді, написані в співпраці з Всеволодом Будним.

При кінці програми сестра св. п. Галі Клим – Оксана Волчук подякувала Т. Богданській за задум і улаштування концерту, як також всім виконавцям за виконання творів в пам'ять її сестри. Її дочка Марта Чарторийська і внучка Катя на початку програми заграли „У сусіда хата біла" Берковича на чотири руки.

Після офіційної програми присутні, виконавці і слухачі довго розмовляли при смачній перекусці і солодкому, пригадуючи приємні „старі часи".

Українська громада Нюарку-Ірвінґтону горда тим, що на її терені діє від 1952 року Український Музичний Інститут, в якому навчалися музики сотні дітей і молодих людей, в якому такі віддані педагоги, як св. п. Галя Клим, передали свої знання і любов до музики молодшому поколінню. Наука „не пішла в ліс": з УМІ вийшли професійні педагоги музики, які на базі своєї науки в УМІ продовжували студії музики у вищих навчальних закладах і самі стали педагогами. Вітаємо УМІ з нагоди вдалого концерту і бажаємо успіху на майбутнє!

Божена Ольшанівська

Тепло вітали кияни делеґацію з міста-побратима Чикаго.

З 13 до 21 жовтня посадник Чикаго Ричард Дейлі з делегацією відвідав з офіційною візитою міста-побратими – Київ і Варшаву. Комітет міст-побратимів Чикаго –Київ вже кілька років намагався організувати візиту. Їй передували приїзд Президента України В. Ющенка з дружиною Катериною до Чикаго, зустріч громади з чемпіоном з боксу Віталієм Кличком, конференції на тему проблем торгівлі людьми, інвестиційного клімату та розвитку підприємництва в Україні, показ мод для збирання коштів на купівлю медичного обладнання для медичних центрів України, обміни артистами, музикантами та мистцями. Після повернення делегації з Києва Оксана Ханас взяла інтерв'ю у голови комітету міст-побратимів Чикаго-Київ Марти Фаріон.

Меґі Дейлі, Ричард Дейлі та посадник Києва Олександер Омельченко

Зліва: Меґі Дейлі, Віктор Ющенко, Катерина Ющенко, Рчічард Дейлі під час зустрічі на дачі родини Ющенків

– Пані Марто, жовтень видався насиченим на події для вашого комітету?

– Так, це правда. Ми готували візиту Р. Дейлі в Україну весною, але в квітні приїхав Президент В. Ющенко, і поїздку довелось перенести на осінь. До Києва з посадником поїхали його дружина Меґі, директор мерії з політичних питань Кен Майер, головний пресекретар Джекі Герд, директор зовнішніх справ мерії Барбара Крузі, координатор програм з Східньою Европою Кейт Гайлман; в складі делеґації були також я, як голова комітету міст-побратимів, члени Комітету – Ліда Трухла з програм здоров'я, Мотря Мельник з програм освіти, Віра Еліяшевська, яка роками очолює програми пошуку фондів від корпорацій, Віктор Войтихів від дирекції Кредитівки „Самопоміч" і є першим заступником директора департаменту здоров'я міста, Юліян Куляс – голова Фундації „Спадщина" і колишній голова Комітету міст-побратимів, професор Майкл Раднор з Університету Нортвестерн, організатор різних освітніх програм між університетами Америки і України.

У програмі відвідин були заплановані різноманітні акції, метою яких було донести до Ричарда Дейлі найповнішу картину сучасности та історії Києва та України, розгорнути активнішу співпрацю.

Розвиток освіти в Україні був представлений на прикладі школи „Гармонія". З цією школою Мотря Мельник вже кілька років проводить програму навчання через Інтернет. Діти та учителі цієї школи та школи, де навчає Мотря Мельник у Чикаго, спілкуються між собою, вчать історію, географію, мову та звичаї Америки і України. Такий експеримент навчання через океан сподобався посадникові і він хоче запровадити цю методу в усіх школах міста.

У школі „Гармонія" (зліва): Мотря Мельник, Марта Фаріон, Ричард Дейлі, Меґі Дейлі, представник мерії Києва, директор школи Олена Чинок з учнями.

Покладення квітів до памятника Т. Шевченкові (зліва) Віра Еліяшевська, Юліян Куляс, Ричард Дейлі, Марта Фаріон, Віктор Войтихів, Мотря Мельник.

До програми візити ми включили покладення квітів до пам'ятників Тарасові Шевченкові, Голодоморові та у Бабиному Ярі. Ричард Дейлі також виступив на відзначенні 390-річчя Києво-Могилянської академії, де були присутні дружина Президента України, міністер освіти, посли різних держав, викладачі та студенти.

– Чи делеґація зустрічалась з Президентом Віктором Ющенком?

– Так, наша візита завершилася незабутнім обідом з Президентом України. Родина Ющенків привітала нашу делеґацію у своїй дачі, збудованій в гуцульському стилі і оформленій як музей українського фолкльору і

(Закінчення на стор. 16)

Тепло вітали...

(Закінчення зі стор. 15)

народного мистецтва. Обидві сторони обмінялися дарунками, кожний з нас отримав сувенір з рук Президента В. Ющенка.

– ***Оскільки візита проходила на найвищому протокольному рівні, то у Вас напевно були офіційні зустрічі?***

– Хочу підкреслити велику підтримку і високий діловий рівень з боку адміністрації посадника Києва Олександра Омельченка. Відбувся підприємницький форум, на якому виступили посадники обох міст та підприємці. Відбулося також офіційне прийняття у будинку міської аміністрації. Серед присутніх були Посол США, депутати Верховної Ради, представники ділових кіл, адміністрації міста, культури.

Був також обід у резиденції Посла США в Україні Джона Гербста. Посольство допомагало у всіх питаннях, пов'язаних з перебуванням Р. Дейлі в Києві.

– ***Протягом останнього року Ви кілька разів були в Україні – відразу після Помаранчевої революції, на початку літа і тепер, восени. Які зміни відбулись, на Вашу думку? Як теперішня політика Президента та уряду впливає на життя пересічних громадян?***

– Мушу сказати, що помаранчевий колір зник - люди не ходять у помаранчевому одязі, у вітринах немає помаранчевих листівок, навіть помаранчевих прапорів не видно. Треба визнати, що деякі обіцянки дотримані, наприклад, щодо преси, преса - вільна. Люди це цінують, але тепер вони бачать, як друзі стають ворогами, як вороги стають друзями, як міняються політичні альянси і як такі зміни впливають на їхнє життя. Не можна вимагати від населення, щоб воно спокійно дивилось на те, як середня кляса зменшується, багаті багатіють, а бідні біднішують. Різниця між багатими та рештою населення постійно збільшується.

– ***Поїздка дала можливість Р. Дейлі побачити Київ та Україну, про які він так багато чув. З якими враженнями делеґація повернулась додому?***

– Всі зачаровані архітектурою та історією Києва. Є розмах в інтенсивному будівництві нових житлових та підприємницьких комплексів, реставруванні великої кількости пам'яток архітектури. Не можна не завважити намагання підтримати ініціятиви, пов'язані з проєктами для молоді у галузях спорту, мистецтва та освіти. Враження Р. Дейлі і його дружини дуже позитивні.

– ***А які Ваші особисті враження від візити?***

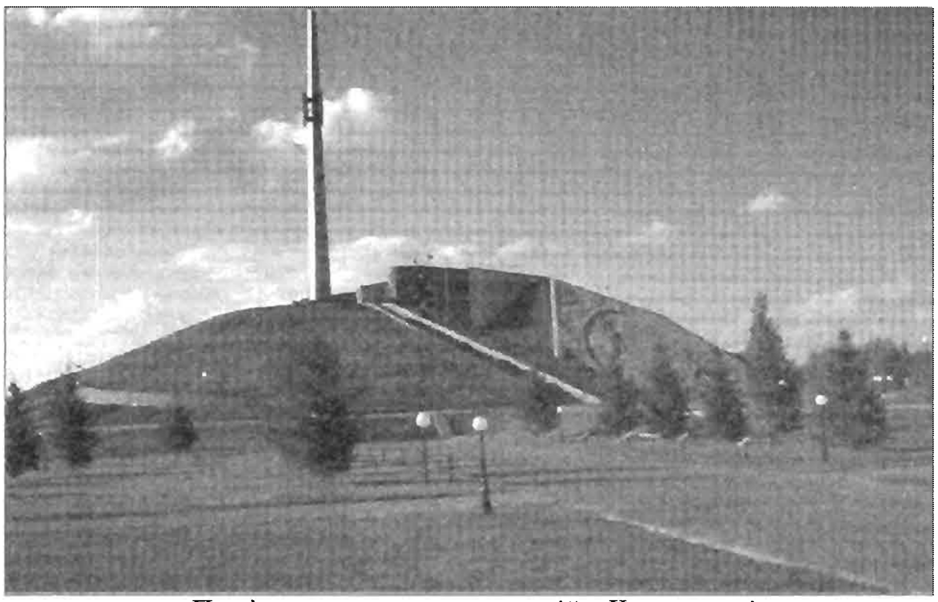
– Хочу лише сказати, що візита Ричарда Дейлі залишиться у наших споминах на все життя, а їх скромна поведінка та підтримка українців у нашому місті та в Україні - справді можуть бути прикладом для всіх.

У резиденції Посла США (зліва): д-р Гая Садех, проф. Майкл Раднор, Марта Фаріон, Юліян Куляс, Ричард Дейлі, Сузан Мілер, Посол США Джон Гербст, Меґі Дейлі, Віктор Войтихів, Посол Вілієм Мілер, Мотря Мелюпник, Ліда Трухла, Віра Еліяшевська.

УКРАЇНА І СВІТ

Хвилюючі, незабутні зустрічі з українцями Казахстану

Пам'ятник жертвам репресій в Казахстані

Іван Буртик

В числі 16 мільйонів мешканців Казахстану є 7 відсотків українців зареєстрованих, а незареєстрованих – значно більше. Чужі олігархи живуть в достатках, казахи і росіяни – досить вигідно, а найбідніші – українці, особливо колишні каторжники та їхні родини, які до сьогодні змагаються зі злиднями. Одначе вони духовно багаті й патріотичні. Є ще і такі, що живуть у землянках, але українців серед них я не зустрічав.

Від Америки в Казахстані подорожувала зі мною людина з молодшого покоління, член Фундації „Воля" Петро Палюх, якому нелегко було сприняти все побачене і почуте.

По дводенній нелегкій подорожі ми прибули о 2-ій год. ранку до столиці – Астани, де вже чекав нас редактор Т. Чернега, парох о. Роман та інші. Вранці зустрілись в шкільному будинку з місцевою громадою. Хор в національних строях привітав нас з такою теплотою, що не обійшлось без взаємного зворушення. Була й шкільна дітвора з суботньої школи з їхніми учителями. Привітання рідними піснями і деклямаціями одягнутих в наші строї дітей робив враження однієї з кляс „Рідної школи" в Америці. Дуже пригодилась пожертва і порада Лесі Ґой обдарувати дітей шоколядками, що додало їм сміливости.

Знаючи, що завдяки збірці Іванни Ґорчинської з Чикаґо 23 учнів із п'ятьох шкіл, мали місячну подорож по Україні, запитую, що найбільше сподобалось? Відповіді – Київ, Дніпро, Карпати.

Такі та їм подібні зустрічі, відбулися в Павлодарі, Караганді і в цілоденній гімназії в Астані. Діти різного віку цікавляться Україною і Америкою. Вони запитували, чи діти в Америці вивчають українську мову, бо вони хотіли б листуватись з ними. Я роздав карточки і за пару хвилин одержав 23 адреси охочих листуватись з нашою шкільною молоддю.

Потім ми відвідали редакцію газети „Українські новини". Редактор Т. Чернега знайшов маленьку кімнату, за яку треба платити багато – 180 дол. в місяць. Тираж також зменшується, бо людям нелегко заплатити за річну передплату. Завдяки пожертвам дирекцій Нюйоркської кредитівки і ЗУАДКу, я дав гроші на чотиримісячний винайм.

Пізно увечорі дісталися степовою дорогою до громади в Караганді. Першого дня я поїхав по цвинтарях помолитись на могилах родини, яка в цілості там спочиває. Наступного дня поїхали помолитись перед нашим пам'ятником жертвам концтабору в Спаську, де спочиває біля 700 тис. невинного люду. Зауважили, що між 13-ма пам'ятниками людям різних національностей, появився найбільший новозбудований російський пам'ятник. Мабуть тому, що їх там було найменше, то пам'ятник найбільший.

Поза містом ще збереглися землянки. В деяких ще і сьогодні живуть люди. Бракує слів, щоб зобразити побачене. Тепер мені було ясно, чому люди намовляли мене не їхати. Кічня псів, які живуть в степу, загородили нам дорогу, ми боялися відчинити вікно. Та по якомусь часі з'явилась жінкоподібна постать, заговорила до псів і вони зникли безслідно. Її непривітна жорстокість злагідніла, коли одержала пару долярів. По довшому розпитуванні коли вона впевнилась, що я є з Америки і шукаю землянку, де жила 27 років моя сестра, то дозволила зайти до середини. Добились через порослі бур'янами горби до отвору цієї гробоподібної споруди. Було важко собі навіть уявити, щоб в такій обстановці могла існувати людська істота. Сидячи на прічі під стіною, жінка довго оповідала про минулі й сучасні злободні, та про життя і смерть моєї сестри. Навіть камера не могла схопити правдивого зображення землянки, в якій вона жила, а поруч неї – моя сестра. Довго після тієї зустрічі не можна

(Продовження на стор. 19)

Зустріч з українською громадою

Українська школа в Астані

Перша українська церква в Павлодарі

Цвинтар дітей-жертв КҐБ „Мамочка" в с. Долинці

НОВІ ВИДАННЯ

Новий фотоальбом Дмитра Малакова „Київ. 1939-1945“: свідчення історії

КИЇВ. – Презентація нового фотоальбому Д. Малакова „Київ. 1939-1945“ відбулася в Палаці мистецтв „Український дім“ на Хрещатику, у четвер, 3 листопада. 2 вересня виповнилося 60 років від дня закінчення Другої світової війни. Проте скільки б часу не минуло, ті події не втратили актуальности для наступних поколінь саме тому, що у нас надто довго приховувалася й перекручувалася правда про минуле. У цьому контексті в Києві ще й досі декому важко позбутися створених колишнім комуністичним режимом мітів про оборону міста в 1941 році, про окупацію, вибухи й пожежу Хрещатика, Бабин Яр, долю динамівських футболістів, визволення...

Ще 2000 року в столичному видавництві „Кий“ побачив світ фотоальбом відомого києвознавця Дмитра Малакова „Київ. 1941-1943“, присвячений періоду німецької окупації міста. Унікальне видання швидко стало бібліографічною рідкістю. Водночас воно спонукало до нових пошуків та знахідок. За час, що минув, авторові пощастило віднайти та опрацювати нові, досі не відомі широкому загалові матеріяли.

Видавництво „Кий“ випустило новий альбом. Його обсяг (за умов дотримання такого ж формату та дизайну) зріс з 268 сторінок до 464, а кількість ілюстрацій – з 382 до 685. Незаперечною мовою фотодокументів показано долю міста та киян в середині XX сторіччя. У назвах розділів передано зміст видання: „Передвоєнний Київ, або те, що зникло назавжди“, „Оборона Києва“, „Вступ німців до Києва“, „Перші враження“, „Пропаґанда“, „Радянські військовополонені“, „Вибухи і пожежі“, „Бабин Яр“, „Німці долають Дніпро“, „Наслідки пожеж“, „Новий порядок“, „Доля Лаври“, „Базари“, „Мистецьке життя“, „Остарбайтери“, „Останні дні окупації“, „Визволення Києва“, „Німецькі військовополонені та трофеї„, „Відбудова“, Пам 'ять“.

До альбому залучено документи з фондів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. Пшеничного, Бібліотеки сучасної історії м. Штутгарту, Голяндського інституту військової документації, Музею історії Києва, репродукції з радянських, німецьких, американських, чеських, угорських видань 40-их рр. XX ст., а також з приватних зібрань. Значна кількість фото та кінокадрів публікується вперше. Всі ілюстрації супроводжено розгорнутими підтекстівками із зазначенням джерел. Приведено чимало документів, уривки з мемуарів воєначальників обох сторін та спогади киян.

Фотоальбом рецензував доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної слов'янської академії наук В. Король. Науково-популярне видання здійснено в серії „Бібліотека Музею історії міста Києва“ за сприяння та фінансової підтримки Київської міської державної адміністрації.

Телефони для довідок: 380-44-278-1347 (тел./факс), або 278-1202 та 278-1135. Вартість книги, включно з поштовими витратами, 25 дол. Адреса: Дмитро Малаков, вул. Багговутівська, 4, пом. 40, Київ 04107 UKRAINE.

Л. Хм.

Вересень 1941 року. Німецькі вояки виносять з будинку 57 по Володимирській вулиці радянсько радіокеровані пристрої і вибухівку. З фондів Бібліотеки сучасної історії в Штутгарті (фото з альбому)

Перший український фестиваль Приволзького федерального округу Росії

НИЖНЄКАМСЬК, Росія. – З ініціятиви українського товариства „Вербиченька“ ще у 2002 році було започатковано проведення щорічних фестивалів українців Татарстану. У 2003 році такий фестиваль був проведений у Набережних Челнах, у 2004 - в Казані, у травні 2005 року – знову в Нижнєкамську. У ньому, крім татарстанських українських громад, взяли участь творчі колективи і делеґації з Волгограду, Димитровграду, Йошкар-Оли, Казані, Москви, Набережних Челнів, Самари, Тольяті... Особливо приємною була участь представників України. Зі Львова приїхав творчий колектив „Вірність“. Очолювали львівську делеґацію директор Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діяспорою Національного університету „Львівська Політехніка“ Ірина Ключковська та начальник відділу освіти цього інституту Марія Галік. У фестивалі взяли участь також радник Посольства України в Російській Федерації з питань культури і освіти Ольга Дарибогова, співголова Федеральної національно-культурної автономії „Українці Росії“ та Об'єднання українців Росії Василь Бабенко.

Фестиваль було проведено в два дні. В його програму, крім традиційного концерту і святкового застілля, було включено проведення „круглого столу“, виставок народної творчости та культурну програму. Гості познайомилися з чистим і чепурним Нижнєкамськом. Увечорі 8 жовтня керівники організацій та актив зібралися за „круглим столом“ у приміщенні Українського культурного центру Нижнєкамська. Були зформульовані питання: стан українських організацій в Приволзькому федеральному окрузі; проведення щорічних фестивалів українців округу і порядок їх організації; організація українського молодіжного руху в окрузі; видання інформаційного бюлетеню українців округу; перспективи співробітництва українців Росії з Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діяспорою Львова.

9 жовтня в міській гімназії ч. 32 почали працювати виставки, де мешканці міста і гості мали можливість ознайомитися з роботою українських громад, насолодитися різнобарвністю українських вишиванок, візерунків, придбати оригінальні речі.

Об 11-ій годині з гимну України і молитви „Отче наш“ у виконанні хору храму св. Іоанна Кронштадського почалася концертна програма. Відкрила урочисту частину українського свята заступник голови адміністрації Нижнєкамська Ільсія Мєзікова. Справжньою насолодою був виступ молодіжного ансамблю „Вірність“. Вразив присутніх виконанням на бандурі старовинних і сучасних народних пісень Олег Коваль, порадували танці Володимира Яремка та Іванки Швець, вірші у виконанні Іванки Греділь. Були зачитані вітання учасникам фестивалю від міністра культури і туризму України Ігоря Ліхового, голови УВКР Михайла Гориня та ін. Закінчилася концертна частина врученням пам'ятних подарунків, буклетів, книг, символічних медалей фестивалю. Далі всі перемістилися до бенкетної зали.

Євген Савенко
голова Товариства
„Вербиченька“

Фото на згадку про фестиваль

Хвилюючі...

(Продовження зі стор. 17)

було позбутися того запаху. Зараз опустілі землянки зарівнюють і будують там дачі.

З ініціятиви голови Товариства ім. Шевченка Зеленюка я мав зустріч з політв'язнями, колишніми членами ОУН і вояками УПА. Зустріч була наче доповненням відвідин землянок. Прибуло понад три десятки людей, віком від 79 до 86 років, багато інших через хвороби і каліцтва вже не могли прийти, але всі просили передати вітання і свої жалі, яких не сила описати. Найбільшим їхнім жалем є, що про них ніхто не пам'ятає ні в Україні, ні в діяспорі. „А ми були і є не гіршими патріотами, як ви“, – сказала старша пані. Завдяки пожертвам Кредитівки Ню-Йорку, ЗУАДКу і добросердечним жертводавцям (В. Балабан, І. Гаврилик, Я. Оберишин, Б. Качор, Д. Рак, О. Салдит, П. Панкевич, М. Мичковський, І. Мрозовські, Л. Одежинський, Л. Гой і М. Василик) я міг обдарувати цих людей, які не тільки потребують, але й заслуговують на допомогу.

Другого дня відвідали село Долинку, де є великий цвинтар жертвам ҐУЛаґу, на якому також спочиває блаженніший о. Зарицький. Цвинтар заорано, збережено тільки невеличку частину, яку названо „Мамочка“. Чому „мамочка“? Бо тут похоронено немовлят, яких каґебісти забирали від матерів, привезених до концтаборів. Щоб зберегти пам'ять невинних жертв, на заклик голови РОДУ, Відділ товариства „Самопоміч“ з Філядельфії оплатив пам'ятник, якого було посвячено того дня. При чисельно зібраній громаді та представниках інших національностей, о. мітрат В. Говера, з участю інших священиків, освятив пам'ятник. Після Богослужень і національного гимну ми поклали квіти і виголосили поминальні промови. Люди ще довго співали пісні, яких було чути далеко-далеко в степу.

Ми відвідали також головну квартиру місцевої філії ҐУЛаґу – єдиного ще існуючого свідка страшного комуністичного злочинства над людством. Двоповерхова будова прихована в ліску, вже принищена, але ще можна її відновити і зберегти як музей. Похилого віку проф. Жембаков з сльозами просив: „Ви з Америки, допоможіть, щоб цього свідка зберегти для майбутніх поколінь, бо все пропаде і забудеться“. На наше спільне з казахами прохання до президента Н. Назарбаєва, будинок врятовано від продажу в 1997 році і передано під заряд караґандському уряду, але музею не створено. За порадою президентів СКУ А. Лозинського, я написав листа до Президента В. Ющенка, щоб Україна виявила ініціятиву в побудові музею.

Наступного дня, разом з головою Асоціяції „Українці Казахстану“ Михайлом Парипсою, поїхали за 750 км до Павлодару, де вже збудована наша перша Українська церква. Вісім годин дороги, але втома зникла на зустрічі з активістами і хором Павлодару. На другий день парох о. Іван, зі зламаною ногою на кріслі, відправив Богослуження в першій церкві, яку збудовано завдяки жертводавцям з Америки. Зустріч з дітворою суботньої школи радувала серце. Але ми поспішали на освячення церкви в Караґанді.

18 вересня, при участі чисельного зібрання народу і духовенства, відбулася урочиста церемонія освячення нової церкви. Привітали громаду губернатор Караґандинської области, представник посольства України в Казахстані, офіційний представник Папи префект Конґреґації Східних Церков кардинал Ігнатій Муса Дауд. Чин освячення і літургію проводив Владика Василій Семенюк. Були і Апостольський нунцій в Казахстані Архиєпископ Йосиф Веселовський, ієрархи Римо-Католицької Церкви та багато владик і духовенства. Вперше я побачив, як перед процедурою освячення священики збудували головний пристіл, при якому відбулись всі відправи. Після Богослуження кардинал Муса нагородив о. протоієрея Василя Говеру митрою. В часі привітів покликано мене до слова. Попри хвилювання я побажав успіхів парохові і парафіянам, передав сердечні вітання від українців з США.

(Закінчення на стор. 22)

Початок спільного проєкту

Людмила Наконечна, Віталій Кличко та В'ячеслав Брюховецький

КИЇВ. – 12 вересня, під час пресконференції, було оголошено про початок спільного проєкту „Обирай серцем", за ініціятивою підприємста – торговельної марки „Чернігівське", Фонду братів Кличків та Національного університету „Києво-Могилянська академія".

Меморандум про співпрацю у виконанні проєкту підписали Віталій Кличко, Людмила Наконечна – генеральний директор компанії „САН Інтербрю Україна", та президент Києво-Могилянскої академії В'ячеслав Брюховецький. Основним завданням проєкту є створення сучасних та сприятливих умов та можливостей для навчання талановитої молоді, підтримка її подальшої успішної професійної діяльности. Києво-Могилянська академія обрана для співпраці як навчальний заклад, що має багатий досвід співробітництва з партнерами та активно розвиває саме ці напрями діяльности.

Перший етап проєкту триватиме протягом 2005-2006 навчального року і включатиме в себе три напрями: впровадження 8 ґрантів для маґістрів НаУКМА другого року навчання визначених партнерами спеціяльностей, проведення заходів, які сприятимуть становленню студентів та випускників як майбутніх фахівців, та будуть спрямовані на активізацію внутрішніх ресурсів молоді та самореалізацію в різних сферах суспільного життя, впровадження стипендійного фонду для заохочення молодого викладача факультету природничих наук. Інвестиції у перший етап проєкту склали 300 тис. грн.

Брати Віталій та Володимир Клички заснували Благодійний фонд у 1996 році. Метою створення Фонду є благодійна діяльність, спрямована на пропаґанду здорового способу життя серед молоді, охорону здоров'я та соціяльну підтримку малозабезпеченої і соціяльно незахищеної молоді.

Оксана Ханас

Нагорода за вивчення мови

ДНІПРОПЕТРОВСЬК. – Конкурс імені відомого українського мецената з Канади Петра Яцика на краще знання рідної мови набуває все більшої популярности в Україні. Ініціятива знаходить підтримку серед інших українських патріотів за кордоном. Лідія Неганів з Дітройту спонзорувала цінні дарунки для підлітків – мобільні телефони. Разом з редакцією щомісячника „Бористен", адміністрацією Дніпропетровського дитячого будинку для дітей з вродженими та придбаними фізичними вадами було вирішено, що їх отримають ті вихованці, котрі виявили найбільші старання у вивченні української мови та літератури.

За результатами навчання у вересні переможцями стали Олександра Горячова та Данило Проводенко. Мобільні телефони вручив старанним учням, разом зі стартовими пакетами їхнього підключення, від імені Лідії Неганів редактор журналу „Бористен", письменник Фідель Сухоніс. Ще два мобільних телефони чекають на кращих вихованців сиротинця за підсумками жовтня.

Ф. С.

Олександра Горячова та Данило Проводенко

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

жовтень 2005 р.

500	дол.	Бруґемани Павліна і Ворен	Скенектеді, Н.Й.
100		Кріслаті Дозя і Зенон	Клівленд, Огайо
		Укр. Прав. Катедра св. Володимира	Парма, Огайо
55		Сєрант Юрій	Берклі Гайтс, Н.Дж.
50		Моє-Гендлінґ Системс Інк.	Самервіл, Н.Дж.
		Одежинська Лідія	Філядельфія, Па.
35		Ганас Юрій	Гамільтон, Онт. Канада
30		Ярош Степан	Кінелон, Н.Дж.
25		Болонка Василь	Бутвин, Па.
		Ковалюк Маркіян	Орлінс, Онт. Канада
		Товстоп'ят Марія	Ґілрой, Каліф.
20		Решетар Олена	Тусон, Аріз.
		Суховерський Г.	Вілмінґтон, Дел.
15		Світій Марія	Бруклин, Н.Й.
		Целевич Іванна	Мортон Ґров, Іл.
		Гафткович Ірина	Рочестер, Н.Й.
		Іваськів Любомир	Венес, Фла.
		Копачинський Константин	Сан Ґабріел, Каліф.
		Король Дмитро	Ошава, Онт. Канада
		Задор Володоимир	Лас Веґас, Нев.
10		Криворучко Анатолій	Отава, Онт. Канада
		Чайковська Наталія	Моріс Плейнс, Н. Дж.
		Хома Платон	Іст Гейвен, Кон.
		Данчук Павлина	Джерзі Сиїі, Н. Дж.
		Денисенко Володимир	Кергонксон, Н.Й.
		Фараонів Богдан	Трентон, Н.Дж.
		Федоренко Євиген	Моріс Плейнс, Н.Дж.
		Януш Люба	Антіох, Іл.
		Клюфас Зоряна	Гайленд Парк, Н.Дж.
		Когут Марія	Мендел, Н.Дж.
		Козак Лідія	Ратерфорд, Н.Дж.
		Кріса Йосиф	Мартінзвил, Н.Дж.
		Криворучко Анатолій	Отава, Онт. Канада
		Кузишин Оксана	Фордс, Н. Дж.
		Лащенюк Василь	Самерсет, Н. Дж.
		Магоцький Володимир	Енгелвуд, Фла.
		Романюк Тарас	Гемден, Кон.
		Січ Дмитро	Альфред Стейшен, Н.Й.
		Слевінський Тарас	Стретфорд, Кон.
		Смолинський Богдан	Шрузбурі, Мас.
		Стагура Марія	Кросрівер, Н.Й.
		Ватраль Микола	Вестон, Онт. Канада
7		Васів Василь	Кліфтон, Н.Дж.
5		Шепко Анна	Ню Полс, Н.Й.
		Бойцун Михайло	Трентон, Н.Дж.
		Бошак Анна	Йонкерс, Н.Й.
		Брикович Теодозія	Філядельфія, Па.
		Дребеч Христофор	Едісон, Н. Дж.
		Гнатюки Анна і Юрій	Вініпеґ, Ман. Канада
		Яровенко Вадим	Ланкестер, Па.
		Кремінець Михайло	Чікопі, Мас.
		Курис Богдан	Бронкс, Н.Й.
		Лень Мирослав	Норт Роялтон, Огайо
		Мацук Богдан	Берлін, Мд.
		Максимчук Степан	Джерзі Сиїі, Н.Дж.
		Марущка Микола	Чикаґо, Іл.
		Микитич Карло	Лонґ Айленд Сиїі, Н.Й.
		Новицька Наталія	Ст. Пол, Мін.
		Огаренко Володимир	Чикаґо, Іл.
		Ольшанівська Божена	Нюарк, Н.Дж.
		Онуфреї Силвія і Сергій	Фініксвил, Па.
		Постоловський Йосиф	Ворен, Миш.
		Писарів Джуді	Вайомінґ, Р. Айленд
		Росінський Віктор	Пенінґтон, Н. Дж.
		Семеняк Микола	Ню Берлін, Віск
		Смеречинський Йосиф	Іст Гейвен, Кон.
		Смігельші Ніна	Спрінґфілд, Н.Дж.
		Тарасюк Степан	Стретфорд, Кон.
		Тарнавська Анна	Ґлен Ґарднер, Н.Дж.
		Тимюк Дмитро	Балтимор, Мд.
		Васьків Анна	Рочестер, Н.Й.
		Віліямс Ярослава	Ст. Луїс, Міз.
		Волощук Марія	Ворен, Миш.
		Верста Анна	Філядельфія, Па.
		Юркевич Марія	Іст Гановер, Н. Дж.
		Зашко Софія	Норт Гейвен, Кон.
2		Окрепкий Степан	Вейк Форест, Н. Кар.
		Разом	**1,534.00 дол.**

Щиро дякуємо за фінансову підтримку найстаршої української газети

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Вистава за новелями В. Стефаника на Міжнародному фестивалі

ЧИКАҐО. – Вперше приїхала до Америки Львівська незалежна мистецька студія „Театр у кошику" на Міжнародний фестиваль моновистав, що відбувся 17-30 жовтня в Театрі Шопена. З виставою приїхали молоді львів'янки, засновниці „Театру в кошику" акторка Лідія Данильчук і режисер Ірина Волицька-Зубко. Обидві мисткині є широко відомі в Україні і поза її межами своїм непересічним театральним мистецтвом. Лідія Данильчук закінчила Народний театральний інститут ім. Карпенка-Карого в Києві і виступала в театрах Одеси та Львова. Ірина Волицька-Зубко - доктор філософії, спеціяліст з драматургії, критик та театральний режисер. Закінчила студії у Санкт-Петербурзькому інституті театру і кінематографії, автор численних монографій і статтей з історії українського театру. Як сценічний режисер експериментального театру, вона створила ряд вистав, базованих на українській клясиці.

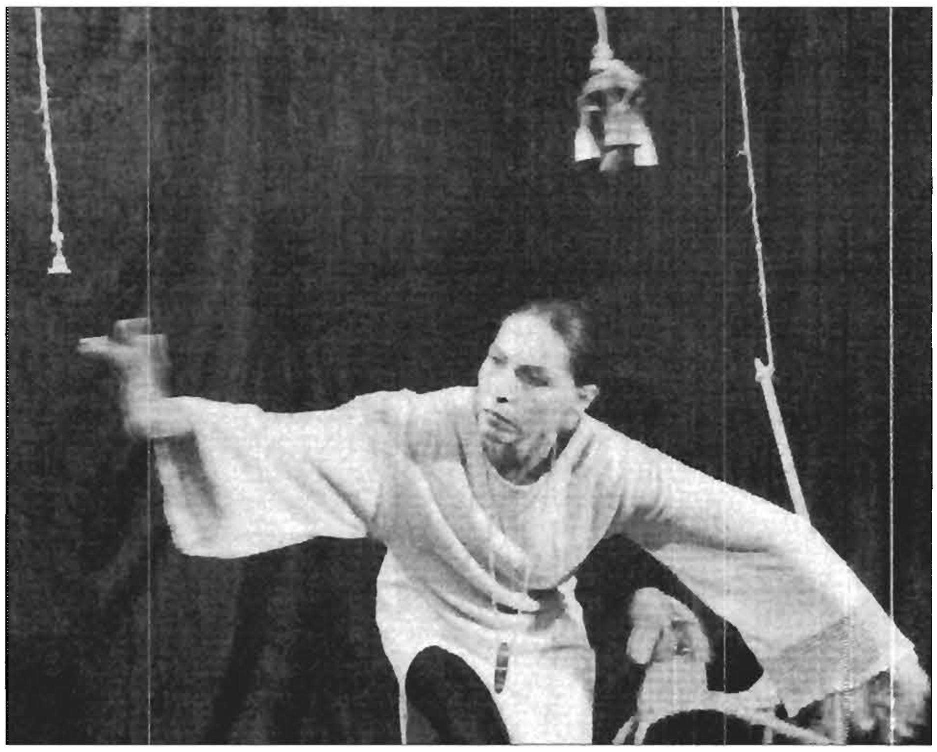
„Театр в кошику" часто бував на європейських зустрічах Театру одного актора у Вроцлаві, Польща, де минулого року здобув найвищу нагороду. І тому в цьому році простелилась їм дорога на Міжнародний фестиваль до Чикаго, на який прибули найкращі європейські актори з Литви, Швайцарії, України, Франції, Німеччини і Польщі. Їх запросив власник Театру Шопена Зиґмунт Деркач, що спроваджує з спектаклями вистави різних етнічних груп. За 15 років Театр Шопена мав 6000 різних презентацій (4000 театральних, 900 показів фільмів, 800 поетичних вечорів і понад 100 музичних).

Театр з України привіз виставу „Білі мотилі, плетені ланцюги", базовану на творах і листах Василя Стефаника до друга В. Морачевського. В основу драматургічного матеріялу покладено п'ять самостійних новель і три оповіді з листів до В. Моричевського. Об'єднують п'єсу проблеми людського існування – любов, терпіння, біль, гріх і покута, безнадійність і розпука, прощання і надія. Все те, що творить містерію життя. В кожній дії п'єси представлені жінки-селянки, які проходять всі можливі випробування долі в цілому кольориті селянського побуту.

Вже сама декорація чорної, затемненої сцени віяла чорним смутком. Там, неподалік, гойдалась на вішаку довга біла, вишита селянська сорочка, невід'ємний атрибут жіночого одягу, яка приносила щастя і радість, красу і вдоволення в житті. А трохи далі – дзвіночки, які вішали на шиях коровам, інструмент для кликання канарків, дитяче калатало, яке вживали в часі посту, сопілка. Осторонь в кутку, на чорній долівці, стояв дитячий коник-гойдалка. І раптом на цю добре притемнену сцену увійшла ритмічним кроком, монотонно вигравaючи на дримбі, Лідія Данильчук. Увійшла як чорний привид, одягнена в чорне пальто, гладко зачесана, з зібраним в тугий вузол волоссям, тримаючи довгі пальці біля вуст, вона неначе гіпнозувала всіх ритмічним рухом тіла і характерним звуком дримби, що проймав тривогою і віщував щось недобре...

Так почалось дійство вистави, в якій виступила досвідчена акторка, що черпала своє психофізичне знання в молодіжному театрі імені Леся Курбаса. Воно дозволило їй створювати цю енерґетичну магію, що брала в полон і не відпускала впродовж цілої вистави. А сама вона постаттю і рисами обличчя, співанками та голосінням втілювалася в представлені Стефаником персонажі. Була то молодою, запрацьованою в полі матір'ю, то перевтілювалася в стару хвору бабу, яка лежить в зимній хаті, одягнена в лахміття, що не гріє. Акторка, описуючи стан хворої баби, що не має сили простягнути рук до дзбанка з водою... На бабу налітають багато чортів і зчиняють великий галас. Це ж, за давніми селянськими повір'ями, з'являються пекельні привиди, що приводять бабу до смерти... Акторка голосінням проводить смерті персонажів, рухом рук і тіла імітує вербу, вітер, сонце і озеро, що роблять раду як приготувати прихід весни. Прийшла весна. Вибіг хлопчина і ліг на зелену травичку. Прийшла весна і забрала хлопчині життя, а земля його заховала... Ну що ж, злидні, брак теплої одежі, бідне харчування, туберкульоза... Асоціяція темного і світлого в житті людини: „Не лови ніколи чорного мотиля, бо вмреш, білого собі йми". Тож не диво, що глядач глибоко відчував і пересторогу, і скаргу, і смуток, і радість через цей безнастанний рух і звук, що зараховується як первісна енерґетично потужна ритуальність.

І хоч вистава призначена для підготовленого культурного глядача, вона всіма сприймалась до тієї міри, що глибокі внутрішні переживання приводили майже всіх до глибокого душевного болю, а навіть і сліз. В авдиторії вчувались схлипування над гіркою долею матері-селянки, старої, нікому не потрібної баби, що її час померти б в найстрашніших муках, в холоді, голоді і самоті... Бо там милосердя не могло бути... В Україні і тепер ще є багато майже архаїчних сіл, в яких не тільки курні хати, але і далі тверде селянське життя з його бідотою і нещасною старістю... Життя, яке ритмічно вибивала в такт голими колінами по чорній долівці Лідія Данильчук. Вона ними била гірку селянську долю. Долю, якої не можна позбутися....

Лідія Данильчук у виставі

І такі це „Білі мотилі і плетені ланцюги" людських мук і страждань в творах Василя Стефаника і в постановці „Театру в кошику".

Я хочу висловити подяку родині Орисі і Бориса Антоновичів, що так щиро присвятилися нашим гостям з України і зайнялися поширенням реклями про вистави Лідії Данильчук і Ірини Волицької-Зубко. Вони насправді, вже віддавна, є корифеями українського мистецтва в Чикаго.

Олександра Мудра

Український фестиваль в Ореґоні

Діти Парафії Св. Івана Хрестителя в Портленді підготували програму для вітання гостей.

Недавно мені пощастило побувати на українському фестивалі, який влаштувала енерґійна і дружна громада Української православної церкви Св. Івана Хрестителя в Портленді, Ореґон. Ця подія відбулася в суботу, 15 жовтня. Залишивши сонячну, ще теплу Каліфорнію, в Портленді вже зустріла справжню осінню погоду – пожовтілі дерева і невеличкий дощик, зовсім як у Львові. Церковця міститься у гарному районі, ніколи б не сказали, що це – велике американське індустріяльне місто. Серед чепурних житлових будиночків – українська церква. Спершу я потрапила в парафіяльну залю – яка, як і в багатьох інших храмах, міститься під самою церквою. Заля зразу ж війнула щирим українським духом – на стінах вишиті рушники, застелені та прибрані столи, а в куточку – ціла виставка вишивок, дитячі малюнки тризубів, і дуже гарно, по-родинному це все виглядало. З моїм товаришем-бандуристом і диригентом церковного хору Юрієм Кулієм, який і запросив на цей фестиваль, ми спочатку розставили звукову апаратуру, а потім я змогла познайомитися з деякими парафіянами. Вони були задоволені, що мають тепер нового священника отця Івана, який їм дуже подобається, а також активну громадську діячку - його дружину пані Мирославу. Живучи в діяспорі вже довший час, я давно переконалася, що успіх священика на парафії багато залежить від його вміння працювати з людьми, з молодшим поколінням, а також від його помічниці – дружини. Дуже гарно було організовано вироблення вареників та ковбасок, солодкого та інших українських страв. За тиждень перед фестивалем активні парафіяни пішли до громадської студії телебачення Портленду, щоб розповісти про себе і запросити гостей-американців на гостину. Фотографії з цієї події гості мали змогу оглядати на фестивалі.

Відвідувачів було запрошено завітати до церкви з 9 ранку до 5 вечора, познайомитися зі священиком, оглянути гарний вівтар роботи ореґонського мистця Роя Сеціола , послухати українську духовну музику у виконанні церковного хору, запис якого був зроблений диригентом Юрієм Кулієм, він же й випродукував компакт-диск, який також був пропонований гостям.

В церковній залі ми розважали гостей співом та грою на бандурах, діточки з українських родин Дувалків, Зенсів, Копитків, Петрощаків, Яковенків та інших деклямували віршики та співали пісні, всі були вдягнуті в українські строї, що дуже прикрасило фестиваль. Гості вгощалися, розглядали світлицю, купували сувеніри та слухали українську музику. День видався чудесним, засвітило сонечко і тим, хто сидів на церковному подвір'ї та продавав різні речі, також було весело, бо українська музика з церковної залі через підсилювач лунала й надворі. Я щиро вдячна всім парафіянам української православної церкви, хто так активно потрудився над тим, щоб фестиваль удався.

Для меломанів, хто зацікавлений послухати чудовий хор парафії Св. Івана, ця можливість надається у придбанні компакт-диску. Звертайтеся за адресою: St. John the Baptist Ukrainian Orthodox Church, 8014 SE 16th Ave., Portland, Oregon 97302, ціна – 15 дол (включає пересилку) - кошти підуть на розбудову церкви.

Враження залишилося теплим від щиро-українського фестивалю. Нехай же Бог й надалі допомагає у всіх Ваших починаннях, дорогі українці Портленду.

Знімки з фестивалю можна оглянути на Інтернеті за адресою: http://alexphotostudio.smugmug.com /gallery/886889/4

Оля Олійник

Хвилюючі

(Закінчення зі стор. 19)

Дорога до Астани з балакучим о. Романом проминула скоро, то я ще відвідав гімназію і суботню школу, оглянув підвалини третьої української церкви в Казахстані. На запрошення першого секретаря Посольства України А. Чабана відвідали Український центр і бібліотеку.

Останній вечір провели у батьків редактора Тараса Чернеги. Це був клаптик живої правдивої України. Батько і сестра – лікарі, мати – вчителька. З їхньої розмови довідався, що Тарас – редактор „Українських новин" – не мав жодної лекції з української мови, але в хаті розмовною мовою була українська. Тарас сам редагує газету, яка змістовно, мовно і граматично перевищує багато газет, видаваних в Україні. Невже ми в Америці не спроможні допомогти існуванню цієї газети, яка є єдиною для мільйона наших покривджених братів?

Під кінець хочу від імені РОДУ УККА висловити щиру подяку всім жертводавцям, які допомогли нашим братам в Казахстані. Щиро дякую редакторові Т. Чернезі, за допомогу й дбайливу опіку в часі нашого побуту, Михайлові Парипсі за його допомогу та гостинність.

12 листопада він буде гостем на відзначенні 85-ліття УВУ в Ню-Джерзі. Охочих зустрітися з ним прошу звертатись до РОДУ УККА на тел.: (212) 228-6840, або безпосередньо до мене на (973)-779-4063.

УВУ - 85, Фундації УВУ - 30 років

Цього року виповнюється 30 років від часу заснування в Ню-Йорку Фундації Українського Вільного Університету, а 17 січня 2006 року – 85 років від заснування Українського Вільного Університету у Відні.

З цих нагод Фундація та Університет влаштовують круглий стіл та святочний бенкет в суботу, 12 листопада ц.р., в готелі „Рамада", при дорозі ч. 10 в Іст Гановер, Н. Дж.

Тема круглого стола, який відбудеться о год. 1:30 і яким провадитиме академік Леонід Рудницький, з участю провідних науковців, – „Між минулим і майбутнім: УВУ в XXI столітті". Коктейль почнеться о год. 5:30 по полудні, а святочна вечеря – о год. 6:30.

В програмі вечора візьмуть участь мгр. Іван Буртик (відкриття), проф. Володимир Стойко (слово голови Фундації), ректор Альберт Кіпа (ювілейна доповідь), поет Олександр Ірванець (вітальний вірш), д-р Аскольд Лозинський (ведучий програмою), адвокат Михайло Парипса, голова Асоціації Українців Казахстану (привітання) та скрипаль Маріян Підвірний (в'язанка вибраних мелодій). Запрошений також міністер закордонних справ України Борис Тарасюк.

Український Вільний Університет, створений великими зусиллями і посвятою наших предків, служить українському народові, його науці, освіті й культурі безперервно від 1921 року, плекаючи принципи самостійности та незалежності держави. Впродовж цього часу УВУ виховав тисячі студентів, українців і чужинців, зацікавлених україністикою. Крім того, університет видав численні наукові праці різними мовами світу. Він активно ширить знання про Україну на европейському континенті і є важливим чинником у розбудові німецько-українських взаємин. УВУ — єдиний український акредитований університет поза Україною, визнаний законодавством чужої країни. Протягом довгих десятиліть українська діяспора, Німеччина та Баварія надавали УВУ допомогу.

Сьогодні ситуація змінилася: загроза значного обмеження діяльности, а то закриття цього педагогічно-наукового та культурного центру української нації, стала реальною. Університет звернувся до уряду України про поміч, а Фундація звертається до шановної української громади США з проханням підтримати УВУ та не допустити, щоб діяспора втратила цю унікальну інституцію! Докладніші інформації, а квитки на ювілейний бенкет замовляти у канцелярії Фундації УВУ по телефону 212-353-3029, під час тижня – між 11-ої та 3-ої годинами.

Пресове бюро УВУ та Фундації

Творчий вечір Оксани Лиховид

НЮ-ЙОРК. – Вийшов у світ перший компакт-диск пісень Оксани Лиховид – композитора, музикознавця, поетеси, журналістки, педагога, відомої громадської діячки, члена Національної спілки композиторів України.

Презентація нового диску „Гілочка калини" відбулася 8 жовтня на творчому вечорі Оксани Лиховид. До залі в будинку Українського національного фронту зійшлися близькі друзі, знайомі, представники українських організацій, яких привела любов до української пісні і поезії, а також пошана до автора цього вечора.

Автор познайомила присутніх з творчою групою, завдяки якій народився диск. Це Сергій Душенковський – аранжувальник, звукорежисер, композитор і творчий директор студії звукозапису „Сузір'я" в Ню-Йорку. Майже всі пісні виконувала співачка Вероніка Канінська. П'ять пісень записала на диску юна солістка Христинка Махно. Оксана Лиховид також брала участь у звукозапису. Художнє оформлення диску виконав Степан Слуцький. На диску зображено гілочку калини на вишитому рушнику на тлі двох світів – Мангетену і Карпат, які з'єдналися у творчості Оксани Лиховид.

Ведуча вечора Наталя Турчак знайомила присутніх з біографією Оксани Лиховид. Народилася Оксана Стецик 7 грудня 1944 року в Копичинцях на Тернопіллі, в учительській родині. В ранньому дитинстві родина переїхала на Закарпаття, яке вважає своєю батьківщиною. Закінчила дитячу музичну школу в Мукачеві, музичне училище в Ужгороді. У віці 15 років стала лавреатом обласного конкурсу самодіяльних композиторів. Після закінчення Київської державної консерваторії залишилась працювати викладачем історії музики, брала участь у різних конкурсах, була співавтором підручника „Історія української музики". Після 1986 р., кілька років рятуючи дітей від Чорнобиля, жила в Якутії, де стала ініціятором нової музичної школи, організувала громадсько-культурне товариство „Кобзар". У 1992 році від Об'єднання українців Якутії була делеґована на Всесвітній форум українців до Києва.

Від 1996 року живе у Ню-Йорку, де відразу активно включилась в життя української громади, вступила до Союзу Українок Америки, публікує свої вірші. Кілька років викладала музику в Українському Інституті Америки, організувала ансамбль української пісні „Українська родина", на базі якого був створений новий 127-ий Відділ СУА. Оксана Лиховид була ініціятором відкриття центру для новоприбулих при УККА з назвою „Українська світлиця".

В пам'ять трагічних подій 11 вересня 2001 року в Ню-Йорку була написана пісня „Гілочка калини", яка звучала також на майдані перед ООН під час Помаранчевої революції в Україні.

На творчому вечорі від Генерального консульства України в Ню-Йорку привітання виголосила віце-консул Наталія Костенко. Вітали Оксану Лиховид головний редактор газети „Національна Трибуна", член Національної спілки письменників України Любов Дмитришин-Часто, представниця СФУЖО до ООН Надія Шміґель, колишній голова Об'єднаного комітету Ню-Йорку Мирослав Шміґель, голова Окружної управи СУА Ню-Йорку Надія Савчук. Музичне привітання звучало у виконанні вокального тріо „Троянда" у складі Л. Ґулович, Г. Мельник та Л. Ткачук, а також у виконанні дітей, які завдяки пісням Оксани Лиховид вийшли на професійну сцену – це сестри Ороси і сестри Павлишини.

Обкладинка компакт-диску „Гілочка калини"

На вечорі звучали пісні Оксани Лиховид, сучасні бродвейські коломийки, в'язанка закарпатських народних пісень. Музичні твори перепліталися з поезією, яку читала Світлана Махно – голова 127-го Відділу СУА.

На закінчення перед присутніми вишикувалися всі учасники ансамблю „Українська родина" і в поетичній формі побажали своєму керівникові дальших творчих успіхів.

Бажаючі можуть придбати авдіокасету і CD „Гілочка калини" за адресою: Oksana Lykhovyd, 39-01 Nostrand Ave., Apt. 1A, Brooklyn, NY 11235.

Лідія Баб'юк

Оксану Лиховид (в центрі) вітає ансамбль „Українська родина"

Вероніка Канінська і Сергій Душенковський

В сороковий день...

Ярослава Мельник

2 листопада цього року в Українській католицькій церкві Святого Юра в Ню-Йорку отець Вернард відслужив Панахиду за упокій душі св. п. Ярослави Мельник (1978-2005). Присутні вшанували молитвами пам'ять солістки київського гурту автентичного співу „Дай, Боже" на сороковий день її трагічної загибелі в українській столиці.

Редакція „Свободи" глибоко сумує з причини непоправної втрати, поділяє скорботу рідних та близьких Ярослави. Вічна їй пам'ять!

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ
ділиться сумною вісткою з колегами й українською громадою,
що в неділю, 30 жовтня 2005 р. у Пармі, Огайо відійшов у вічність

бл. п.

д-р ветеринарії

СЕРГІЙ ВИНЯРСЬКИЙ

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбулися в суботу, 5 листопада в місцевій церкві св. Андрія. Тлінні останки спочили на парафіяльному цвинтарі біля церкви.

Вічна Йому пам'ять!

Дружині Покійного, синам і цілій родині складаємо слова найглибшого співчуття!

УПРАВА ОУВЛ

У 17-ту РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашого дорогого МУЖА, БАТЬКА та ДІДУСЯ

бл. п.

ПЕТРА КОВАЛЬСЬКОГО

будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ

в церкві св. Архистратига Михаїла в Гартфорді, Кон.;
та в церкві св. Параскевії в Кабарівцях, Зборівського Патріярхату, Україна.

За зложені пожертви в сумі 580 дол., на Медичний та Пресовий фонди, переслані до централі 5 грудня 1988 р. через 93-ій Відділ СУА та за збірку щедрих датків і молитви складаю щиру подяку.

ЄВГЕНІЯ ЛОКОТЬ КОВАЛЬСЬКА

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Висилаючи посмертні оголошення, просимо подавати числа своїх телефонів.

Оголошення можуть бути оплачені кредитовими картками:
VISA, MASTER CARD або AMERICAN EXPRESS

У глибокому смутку повідомляємо рідних і знайомих,
що з волі Всевишнього в неділю, 9 жовтня 2005 р.
відійшов у вічність у віці 86 років в Tallahassee, FL
наш найдорожчий ТАТО і ДІДО

бл. п.

д-р медицини

ЯРОСЛАВ ПАВЛІСЬКИЙ

Член Американської Медичної Асоціяції,
підпоручник Союзу Українських Ветеранів,
член 234 Відділу Українського Народного Союзу.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в понеділок, 17 жовтня 2005 р. о год. 10-ій ранку в Good Shepherd Catholic Church, Tallahassee, FL.
Похований на Culley's Meadow Wood Memorial Park, Tallahassee, FL.

У глибокому смутку залишилися:

дочка – ГЕЛЕНА
зять – ЧАРЛЬС
внучка – ЮЛІЯ
внук – РОСТІ

Вічна Йому пам'ять!

Ділимося сумною вісткою,
що в середу, 2 листопада 2005 р.
відійшов у вічність на 84-му році
життя наш найдорожчий
ТАТО, ДІДУСЬ і БРАТ

бл. п.

СТЕФАН ҐЛЮТ

син покійних Петра і Антоніни Ґлютів.

До Ню-Йорку прибув у 1951 р. У 1960 р. одружився з нині покійною Анною-Марією Герман і переїхав до Кліфтону, Н. Дж. Покійний заложив власну майстерню гравюри. У 1964 р. народився син. Від 1998 р. покійний Стефан замешкав разом із сином і його родиною у Flanders, NJ.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в суботу, 5 листопада в Кліфтоні, Н. Дж.

У смутку залишилися:

син – СТЕФАН ПЕТРО з дружиною ДОРІН
внуки – ЗАХАРІЙ і САРА
брат – ОРЕСТ з родиною
братова – ДАНА з родиною
та ближча і дальша родина в Америці, Канаді, Польщі і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

Ділимося сумною вісткою, що в неділю, 30 жовтня 2005 р .відійшов у вічність на 84-му році життя наш найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО І ДІДУСЬ

бл. п.

д-р СЕРГІЙ ВИНЯРСЬКИЙ

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулись 5 листопада в українській католицькій церкві св. Андрея в Пармі, Огайо, де і був похований на місцевому українському цвинтарі.

У глибокому смутку залишилися:

дружина – НЕОНІЛЯ
сини – АНДРІЙ з дружиною СУЗАННОЮ
– ЮРІЙ з дружиною ШЕРЕЛ
– ДАНИЛО
внуки – МИХАЙЛО І КАТЕРИНА

Вічна Йому пам'ять!

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ.ШЕВЧЕНКА
В АМЕРИЦІ

ділиться сумною вісткою з членами НТШ-А й українською громадою, що українська наука зазнала важкої втрати. 3 листопада 2005 р. в Україні, на 78-му році багатотрудивого життя відійшов у Вічність

бл. п.

д-р ОЛЕГ РОМАНІВ

21 березня 1928 – 3 листопада 2005

Голова НТШ в Україні, Генеральний секретар Світової Ради НТШ, член-кореспондент Національної Академії Наук України, професор, заслужений діяч науки і техніки.

Вічна Йому пам'ять!

Управа НТШ в Америці висловлює найщиріше співчуття Дружині, Дітям й дальшій родині Покійного, Президії і членству НТШ в Україні.

В ПАМ'ЯТЬ Д-РА МИКОЛИ ЧИРОВСЬКОГО

Микола Чировський народився 5 серпня 1919 р. у Войнилові, пов. Калуш, обл. Івано Франківська, в Україні.

Від 1927 р. мешкав у Люблині, в Польщі, куди родина Чировських переїхала з 8-літнім сином, тому що батько, як правник, не мав можливости в Галичині працювати, бо під час Визвольних змагань був в УСС-ах і в Галицькій армії.

Микола закінчив середню освіту і визначно один рік правничих наук в Люблинському університеті в 1939 р. і скоро подався до університету в Грацу на дальші студії, де одержав стипендію. Там 1942 р. був нагороджений дипломом д-ра правничих наук. В 1943 р. він здобув магістерку з економії і там працював у банку. З підходом Червоної Армії Микола переїхав до Німеччини в Баварію і почав підготовку до докторату з економії. Міжчасом в Мюнхені зорганізувалася Українська Висока Економічна Школа (УВЕШ), де Микола здобув свій другий докторат і став лектором та почав видавати скрипти для студентів в українській мові.

Після закінчення війни до Мюнхену приїхали єзуїти, католицькі монахи, які завідували багатьма університетами в Америці. Їхня ціль була реєструвати охочих людей з докторатами на працю в Ню-Йорку, в Америці. Багато колишніх американських воїнів дістали стипендії за довгий побут у війську і поверталися на студії, щоби наздогнати втрачені роки, але бракувало кваліфікованих викладачів. Микола Чировський негайно зареєструвався, не знаючи чи зможе виїхати до Америки. Він мав змогу вивчити англійську мову приватно, під час студій в Ґрацу, у колишньої вчительки англійської мови, котрій німці заборонили викладати в школах. Микола вивчив англійську мову бездоганно, не знаючи на що ця мова йому придасться.

В 1947 році Микола одружився з Іванкою Смішкевич, а в 1948 році в них народився перший син. У 1949 році родина одержала дозвіл емігрувати до Америки. Приїхавши до Ню-Йорку, 22 лютого 1949 р., Микола відразу зголосився на адресу, подану йому єзуїтами ще в Мюнхені, а у вересні того самого року був покликаний на інтерв'ю і до трьох днів дістав телеграму з призначенням його на лектора у Seton Hall University, South Orange, NJ.

Викладаючи в Seton Hall University, він почав писати вперше короткі статті і книжки англійською мовою, а тоді першу більшу працю, яку видав в 1957 р. під заголовком „The Economic Factors in the Growth of Russia". Це піднесло його в ранзі до асистента професора, а згодом, до повного професора.

Коли він побачив, що історія на Заході була цілковито опанована Московською інтерпретацією, Микола постановив хоч в якийсь можливий спосіб, своїми працями допомогти розкрити ненаситність московського імперіялізму. Він почав писати більше книжок в англійській мові з метою розіслання їх по всіх університетах світу, а особливо до всіх університетських бібліотек в Америці, як рівнож до сенаторів і конгресменів в американському уряді. Це вдалося йому зробити при матеріяльній допомозі організації ООЧСУ та інших організацій, пов'язаних в той час із „Визвольним Фронтом". В залученні пересилаю список його книжок надрукованих при допомозі вище згаданих організацій.

The Economic Factors in the Growth of Russia, Philosophical Library, New York, 1957.

Old Ukraine, Its Socio-Economic History prior to 1781, Florham Park Press, Madison, New Jersey, 1963.

The Ukrainian Economy, Schevchenko Scientific Society, New York, 1965.

An Introduction to Russian History, Philosophical Library, New York, 1967.

Ukraine and the European Turmoil, 1917-1919, Shevchenko Scientific Society and the Ukrainian Scientific-Historical Library, New York-Scranton, 1973, (co-authored with M. Stachiv and P. Stercho), 2 volumes.

Philosophy in Economic Thought, Florham Park Press, Madison, NJ, 1979, (co-authored with W. Mott).

A History of the Russian Empire, Volume 1, Grand-ducal Vladimir and Moscow, Philosophical Library, New York, 1973. On the Historical Beginnings of Estern Slavic Europe, Readings, Shevchenko Scientific Society, New York, 1976, ed. by the author.

Philosophical Foundation of Economic Doctrines, Florham Park Press, Florham Park, NJ, 1977 (co-authored with V. Mott), third edition 1981, second edition 1978.

An Introduction to Ukrainian History, Vol.I. Ancient and Kievan-Galician Ukraine-Rus', Philosophical Library, New York, 1981.

An Introduction to Ukrainian History, Vol. II, Lithuanian-Rus' Commonwealth, Polish Domination and the Cossack-Hetman State, Philosophical Library, New York, 1984.

An Introduction to Ukrainian History, Vol. III, Nineteenth and Twentieth Century Ukraine Philosophical Library, New York, 1986.

Крім цього великого зусилля, в той самий час, Микола також був науковим секретарем НТШ в Ню-Йорку. За його каденції вийшло 15 томів наукових праць різних авторів про Україну. Він також довгі роки був редактором українського журналу „Квартальник", що його видавав УККА в Ню-Йорку в англійській мові, та редактором журналу „Вісник", що видавало ООЧСУ в українській мові. В додатку у 80-их роках був головою Головної Управи ООЧСУ. Він рівнож часто дописував статті на економічні і політичні теми для американських журналів і до українських часописів. Регулярно дописував до журналу АБН (Антибольшевицького Бльоку Народів), коли головою була достойна п. Я. Стецько. Як автор Микола Чировський зробив вагомий внесок у поширення правди про Україну у вільному світі, за що його совєтські літературні газети в Україні дуже ганьбили, але автор вважав це за честь.

Незабуваючи важливости виховання молоді, коли зайшло запотребування, він згодився вчити у суботній школі українознавства в Нюарку і потім на протязі десяти років був директором тієї школи. В1985 року з причини стану здоров'я дружини прийняв емеритуру в Seton Hall University і переїхав на Фльориду до Маямі, де ще викладав понад п'ять років у Маямському університеті. В цей час він також працював над англомовною редакцією „Тисячоліття Християнства в Україні", яке вийшло великим томом у 1988 році. УККА запропонувало йому редакцію „Української Спадщини в Америці", яке появилося ще більшим томом у 1990 році. Зараз після того видрукування, він працював над виданням двотомової історії ООЧСУ. Коли, в 1991 році, по розпаді СССР проголосили самостійну Українську Державу він, весною 1992 року, вперше від дитинства поїхав в Україну, де викладав „Соціяльно-економічні науки Церкви" в українській духовній семінарії св. Духа в Рудні біля Львова; у 1994-1995 роках він знову викладав там. З цієї ділянки написав підручник, який видало видавництво „Свічадо" у Львові в українській мові. Відтак, він видрукував ще кілька малих праць.

На протязі всіх тих років Микола Чировський своїм прикладом навчив своїх чотирьох синів любити Бога, Україну і науку як рівож шанувати Америку.

У 1999 році Микола почав тратити сили і щойно у 2002 році лікарі викрили невилікувальну хворобу рака, з причини якої він відійшов у вічність 3 листопада 2004 року. До останнього віддиху він цікавився подіями в Україні.

В глибокому горі залишив дружину і трьох синів з їхніми дружинами і дітьми та одну вдову синову з двома донями (разом 8 внуків). Вся родина жаліє, що Микола не дочекався „Помаранчевої Революції" і справді вільної Української Держави.

Нехай американська земля буде Йому легкою, а Господь наділить Його вічною пам'яттю „со святими упокоїтись".

Дружина ІВАННА із синами і родиною.

П О Д Я К А

По довгій і тяжкій недузі, 3 листопада 2004 р. Всевишній забрав до себе нашого найдорожчого МУЖА, БАТЬКА і ДІДА

бл. п.

проф. д-ра

МИКОЛУ ЧИРОВСЬКОГО

Щиросердечно дякуємо всім, що своєю присутністю звеличали похоронні обряди і своїми пожертвами вшанували пам'ять Покійного.

Рівнож дякуємо за вислови співчуття і розради особисті, телефонічні і листовні, які облегшили наше горе.

Особливу подяку складаємо о. парохові Леонідові Малькові, о. Андрієві Манькові, о. Андрієві Чировському, о. Іванові Чировському, о. Андрієві Онуферкові з Канади і о. Тарасові Лончині з Вашінгтону за відправи похорону в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., Парастасу у похоронному заведенні Литвин і Литвин і над гробом на цвинтарі Gate of Heaven.

Також звеличив відправу похорону наш довголітній парох, Владика Михайло Кучмяк.

Дякуємо за присутність на Парастасі Монсіньорові Шіринові, президентові Seton Hall University, оо. Брадлі і Нардон, також із Seton Hall University, і о. Романові Мірчукові, парохові церкви у Виппані, Н. Дж.

За прощальні слова по Парастасі щиро дякуємо п. Олещукові, голові Державницького Фронту, п. Качурові, представникові ООЧСУ з Ню-Йорку і проф. Андрушкові від головної управи Наукового Товариства ім. Шевченка (НТШ).

Велику подяку складаємо похоронному заведенню Литвин і Литвин за взірцеве переведення похорону.

За переведення тризни дякую моєму синові Левкові Чировському.

Важлива подяка належиться Орестові Федашеві, менаджерові готелю Ramada Inn, East Hanover, NJ за підготовку тризни і за опіку над гостями в готелі.

<u>НА СЛУЖБИ БОЖІ склали:</u>
Стефанія Феденишин, Роман Андерсон, Оксана Андерсон, п-во Руджінські, Анна Долинська, п-во Возняки, Зеня і Адріяна Гельбіґ, Іван Ґенсьор з родиною, Л. і М. Чировські з родиною, Ліда Гладка, Євгенія Ковальська, о. Едвард Брадлій (Seton Hall University), о. Річард Нардон (Seton Hall University), п-во Тинарі до Capuchin Misson Association, Л. Лоффелман до Selesian Fathers Mission.

<u>КВІТИ прислали:</u>
Церковний хор і парафіяни церкви Успення Божої Матері в Маямі, Фльорида, директори, професори, працівники та студенти Інституту Східньо-Християнських Наук ім. Митрополита Андрея Шептицького в Оттаві, працівники компанії Optical Communication Products, Inc., Ліда, Матей і Вікторія Тодгантер, Стефанія Феденишин, Роман Андерсон і Оксана Андерсон, д-р Любко, Оксана і Роксоляна Кузьмаки д-р Юрій, Зеня і Мая Яворські, Люція Чайківська, Петро Назаркевич, інж. Роман і Віра Запутовичі, Марійка і Марко Смішкевичі, д-р Юрій і Маргаріта Смішкевичі, Ольо і Маріса Смішкевичі, Антоній і Христина Ролянди, Аріядна, Тамара і Діяна Чировські, сини і синові, внуки і внучки.

<u>ДАР КОМІТЕТОВІ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ І НА ЗБІРКУ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ:</u>
Стефанія Геврик з родиною – 150 дол.

<u>ДАРИ НА ІНСТИТУТ СХІДНЬО-ХРИСТИЯНСЬКИХ НАУК ім. МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО:</u>

	2,500 дол.	Лев і Марія Чировські;
	500	Іванна Чировська;
по	250	Андрій і Таїса Бровари, д-р Любомир і Оксана Кузьмаки, Маркіян і Люба Онуферки, ;
по	200	о. Петро і Оленка Ґаладзи, о. Андрій і Галина Чировські;
	150	Аріядна Чировська;
по	100	д-р Александер і Ярослава Гудзяки, д-р Володимир і Анна Раки, Михайло і Рома О'Гара, Іван і Ірена Мокрівські, Сидір і Марія Тимяки, Франк і Барбара Тинарі, п-во Куті, Володимир Білоус, Орест і Адя Федаші, Богдан і Богданна Худьо, Юрій і Дарія Долинські, Анна Івашко, д-р Роман і Світляна Андрушкови, Богдан і Ліда Крамарчуки, Іван і Оля Зарицькі, Юрій і Анна Петренки, Зеновія Бігун, Стефанія Феденишин, Дарія Пасічняк, д-р Адріян і д-р Ляриса Долинські, Іван і Дарія Турянські;
по	50	Марія Семанишин, Ігор і Дарія Зелики, Таїса Богданська і Микола Голінатий, Неоніля Онуферко, Богдан і Оксана Кузишини, Павлина Фик, Стефанія Гурко, Еміль і Галина Войтечко, Ірена Трач, Ярема, Стефанія і Христина Ракочі, Ірена Ренстром, інж. Роман і Віра Запутовичі, Іванна Ганушевська;
по	25	Юрій і Ліда Реплянські, Ярема і Тереня Ракочі, Марта Боровик, Ліда Гладка;
	20	Роман Пиндус.

Разом 7,170 дол.

Нехай Всевишній Господь винагородить Вас усіх щедрими ласками за участь, пожертви і молитви.

Дружина ІВАНКА СМІШКЕВИЧ ЧИРОВСЬКА з родиною.

З глибоким жалем і смутком ділимося з рідними і приятелями сумною вісткою, що 17 жовтня 2005 р. відійшов у Божу вічність

бл. п.

ВОЛОДИМИР ЩЕБЕТЮК

нар. 3 березня 1924 р. в Галичині.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 21 жовтня в українській католицькій церкві св. Йосафата в Алентавні, Па., а відтак на цвинтарі в Нортгемптоні, Па.

У глибокому смутку залишилися:

дружина – МАРІЯ з дому КАЧАН
син – ІГОР з дружиною РОЗІЄН
внуки – СТЕФАН і КРИСТОФЕР
донька – КОНСТАНТИНА
внук – АНДРІЙ
донька – ГАЛИНА з чоловіком РОМАНОМ
брат – ЛЕОН ЩЕБЕТЮК в Австралії
та ближча і дальша родина в Америці і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

Ділимося сумною вісткою, що 29 жовтня 2005 р. відійшов від нас у вічність на 90-му році життя наш найдорожчий ТАТО і ДІДО

бл. п.

ВОЛОДИМИР НІКОРОВИЧ

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 3 листопада 2005 р. в соборі свв. Володимира і Ольги в Чикаго, Іл., а відтак на цвинтарі св. Миколая.

Тіло Покійного спочиває біля його покійної дружини бл. п. Іванки і біля покійного сина Ореста.

У глибокому смутку залишилися:

дочка – ЛІДА СВИТНИК з чоловіком ЮРКОМ
внуки – ПАВЛО
– АНДРЕЯ
– ЛІСА
швагер – ОСТАП ВАРЕНИЦЯ
та ближча і дальша родина в Америці, Канаді і Україні.

Вічна Йому пам'ять!

РЕКЛЯМА • ОГОЛОШЕННЯ • ПОВІДОМЛЕННЯ • *Марійка Оцінлавська 973-292-9800 #3040*

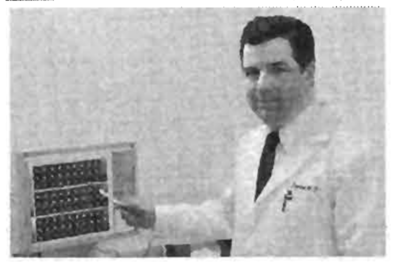
ОКСАНА ТРИТЯК
Професійний продавець забезпечення УНС
OKSANA TRYTJAK
Licensed Agent
Ukrainian National Assn., Inc.
2200 Route 10, P.O. Box 280 Parsippany, NJ 07054
Tel.: (973) 292-9800 (Ext. 3071) • Fax: (973) 292-0900
e-mail: OKRYS@YAHOO.COM

ОСИП ГАВРИЛЮК
Професійний продавець забезпечення УНС
JOSEPH HAWRYLUK
Licensed Agent
Ukrainian National Assn., Inc.
79 Southridge Drive
West Seneca, NY 14224 • Tel.: 716 674-5185
Fax: 716 675-2238 • osyp@unamember.com

УКРАЇНСЬКИЙ ІМІГРАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
PALLADA International
ВСІ ВИДИ ІМІГРАЦІЙНИХ СПРАВ
Оформлення Заяв на Лотерію Зеленої Картки
98 Second Avenue, 2nd Floor, New York, NY 10003
Tel.: (212) 387-8683 • (212) 228-3029

КАРДІОЛОГ
ПЕТРО ЛЕНЧУР, MD, FACC

Board Certified: Cardiovascular Disease, Interventional, Nuclear Cardiology and Internal Medicine.
Єдиний україномовний „Interventional" кардіолог в NY і NJ.
НОВІ КАРДІОЛОГІЧНІ ЦЕНТРИ
Всі основні обстеження проводяться в двох зручно розміщених сучасних офісах

776 E. Third Ave. Roselle, NJ 07203 (908) 241-5545	1432 Hylan Blvd. Staten Island, NY10305 (718) 351-9292

FATA MORGANA
Музика для всіх: весілля, забави, концерти, фестивалі і приватні прийняття.
***Тел. до Олексія: (609) 747-1382** або*
e-mail ok1band@yahoo.com
website:www.fata-morgana-band.com

ОРКЕСТРА „ЛУНА"
Музика на весілля, забави, фестивалі.
Святкування роковин.
ОЛЕСЬ КУЗИШИН
Тел./Факс: (732) 636-5406
e-mail:dumamuse@aol.com

ДАНТИСТ
д-р МАРУСЯ КУШНІР

- Високоякісне лікування і відновлення зубів для усієї родини.
- Косметична дантистика
- „Implant"- нарощування зубів.

Лікар приймає за попереднім домовленням.
120 Millburn Ave., Suite M-4,
Millburn, NJ 07041 • Тел.: (973) 467-9876

МОЖНА НАБУТИ
ВІДЕО АПОН-2011
14-та РІЧНИЦЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТИ УКРАЇНИ - КОНЦЕРТ
НА МАЙДАНІ - КИЇВ, 24 СЕРПНЯ 2005
Ціна 25 дол., 1 касета в подарунок
Apon Record Company
P. O. Box 3082, Long Island City, NY 11103
Tel.: (718) 721-5599

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
Найбільший вибір українських книжок.
Замовляйте каталог:
1-866-422-4255
www.ukrainianbookstore.com

LAW OFFICES OF
ZENON B. MASNYJ, ESQ.
Від 1983

- Серйозні персональні пошкодження
- Купно, продаж нерухомостей (Real Estate and coop-closings)
- Репрезентування комерційної діяльности
- Securities arbitration
- Розводи
- Заповіти-офіціяльні завірення

157 SECOND AVENUE
NEW YORK, NY 10003
(212) 477-3002
(Тільки за попереднім домовленням)

Fregata TRAVEL SERVICE, INC.
250 West 57th St.#1211 Phone: (212) 541-5707
New York, NY 10107 Fax: (212) 262-3220
ECONOMY AIRLINE TICKETS FROM USA TO
KYIV, LVIV, ODESA
and WARSAW
Restrictions Apply

ARKA
Нитки, тканина до вишивання, писанкові прибори, касети, відеокасети, CD, шкільні книжки, хустки, кераміка, різьба.
89 East 2nd St., New York, NY 10009
Tel.: (212) 473-3550

16.9 ¢/min
CALL УКРАЇНА
Great domestic rates.
Great rates to the rest of the world - any day, any time, direct dial.
We also offer prepaid Phone Cards: calls to Ukraine from 7.8 c/min.
1-800-449-0445
LDPOST
WWW.LDPOST.COM

KARPATY
Export • Import Ltd.
СКОРА ГАРАНТОВАНА ДОСТАВА • FAST GUARANTEED DELIVERY
KARPATY TRAVEL
121 Runnymede Road,
Toronto, Ontario Canada M6S 2Y4
1-800-265-7189
в Торонто (416) 761-9105
e-mail: nsemczys@aol.com

ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ
ПРОДУКТОВІ НАБОРИ
ЛИСТИ ТА ДОКУМЕНТИ

НАДІЙНО І ШВИДКО до рук адресата в Україну, Польщу та інші держави

ПОДОРОЖНІ ПОСЛУГИ
ВІЗИ • АВІАКВИТКИ
ЗАПРОШЕННЯ до Канади і США
СТРАХУВАННЯ ПОДОРОЖУЮЧИХ

НАЙДЕШЕВШІ МІЖНАРОДНІ ТЕЛЕФОННІ РОЗМОВИ

Пам'ятайте – як посилати, літати, чи телефонувати – то тільки через КАРПАТИ!